DE HVMANI CONCEPTVS, FORMATIONIS, MOTVS, ET PARTVS, TEMPORE,

IO. COSTAEI LAVDEN. MEDICINÆ PROFESSORIS. IN BONONIENSI GYMNASIO PRIMARII.

BONONIÆ,
Apud Hæredes Io. Roſsij. M.D.XCVI.
Superiorum permiſſu.

ILLVSTRISSIMO. ET EXCELLENTISS. FERDINANDO GONZAGÆ, PRINCIPI MELFITTI, ET GVASTALLAE DOMINO,

Ioannes Coſtæus. S. D.

SI in ijs bonis excellere, quę maxime hominis ſunt, humana eſt felicitas; & proprium bonum, quo non à ceteris modo animantibus, ſed a reliquis quoq; hominibus homo diſtinguitur, diuinarum autem mentium naturę ſit particeps, eſt ea animi parte valere, quę tum in naturę & diuinarum rerum contemplatione, tum in actione ſecundum virtutem verſatur; eſt profecto quicquid in corporis & fortunę bonis vulgus ponit, ſine mentis virtute, prorſum mutilum atq; inane: at cui tamen vtraq; bona acceſſerint, eum negare non licet ſummum eius beatitudinis attigiſſe faſtigium, quam licet in harum rerum ſtatu obtinere. Iure igitur quibus inter Principes viros in ſapiẽtię ſtudijs profeciſſe contigit, eos et admirantur omnes, & extollunt, & veluti humana conditione ſuperiores colũt.

 Hoc

Hoc tibi, FERDINANDE *Princeps, ætate noſtra inter tuæ ſortis viros accidit. qui dum non contentus vel generis ſplendore, vel regia opulentia, & ampliſſimo in gentes multas dominatu, non in ea modo philoſophiæ parte, quæ ad mores, ad tuorumq; populorum gubernationem pertinēt; ſed in bonarum quoq; literarū, ac naturæ rerumq; occultarum cognitione, imo vero & in reconditis diuinæ ſapientiæ myſterijs te perpetuo exerces, omnes in tui admirationē trahis, atq; venerationem. Me certe, & alias, et proximis diebus quum apud te eſſe accidit, tuum iſtud literarum ſtudium, non vulgare inter principes, & ſuſpexiſſe, & exoſculatum eſſe libere affirmo. Incidit autem tunc forte de hominis fœcunditate, deq; ſeptimeſtri fœtus partu ſermo. de quo, quum pro tempore pauca quædam ego quoque tunc dixerim, quæ plura de ea ipſa re in Cōmentariolo de humani conceptus, formationis, motus, & partus tempore, mihi ſuperioribus menſibus collegeram, quum Bononiam reuerſus in manus ſumerem, & ea pro meo adiuuandi ſtudioſos munere, euulgari operæprecium eſſe intelligerem; ea pro tuo in ſapientiam ſtudio, ſi non modo tibi communicarem, ſed etiam ſub tuo nomine emitterem, tibi quidem non ingratum, mihi vero ſumme honorificum fore exiſtimaui. Accipe hunc igitur qualiſcunq; eſt fœtū meum, & cum eo propenſum in te animum, & Vale.*

INDEX CAPITVM

DE tempore ad humani fœtus conceptum opportuno, & de alimento ſeminis ex quo ſit conceptus, veterũ ſententia, atq; de eis dubitatio. C. 1.

De fœtus intra ſeptem dies formatione, varietas in Hippocrate, Pythagoræ opinio. Plinij de tempore conceptus eorum, qui ſeptimo menſe naſcuntur, ab Hippocrate diſſenſus. Cap. 2.

De formationis progreſſu, ac termino, veterum varietas. Cap. 3.

De fœtus motu, veterum ſententiæ variæ & diſſidia. Cap. 4.

Cur mulieri non vnum ſit pariẽdi tempus, non explicatur à veteribus. Hippocratis ambiguitas de numerandi principio. & varietas in menſium acceptione, atq; enumeratione, per dies. ſeptimanas, menſes, & quadragenarios circuitus. Cap. 5.

De priuatis partus temporibus, ac primum de ſexto menſe. Cap. 6.

De ſeptimeſtri partu. Cap. 7.

De octimeſtri partu. Cap. 8.

De nouimeſtri, ac decimeſtri partu, dubitationes. Cap. 9.

De undecimeſtri partu Hippocratis locus difficilimus. De partu decimi quarti menſis Auicennæ ſententia. Cap. 10.

Tranſitus ad ſuperiorum dubitationum ſolutionem. Septenarij numeri vis in homine. Et ab eo vigeſimi, trigeſimi, & quadrageſimi numeri deductio. Cauſæ variæ fœtus formationem, motum, & partum accelerantes aut retardantes. Cap. 11.

Conceptus tempus varium. Quomodo cõceptus fieri poßit tẽpore menſtruæ purgationis. De huius tempore & modo Ariſtotelis loci explicati. Cap. 12.

De Conceptu ſex, aut ſeptem dierum, Hippocratis, & Pythagoræ ſententia expenditur. Cap. 13.

De conceptu eorum, qui ſeptimo menſe naſcuntur, Hippocratis, & Plinij Conciliatio. Cap. 14.

De tempore formationis fœtus, varietatis, quæ apud veteres, excuſatio. Pythagoricæ inuentionis, de ſeptimeſtris fœtus formatione, refutatio. Cenſura eorum, quæ de priuatis formationis gradibus alij ſcripſere. Cap. 15.

Dubitationum de fœtus motu ſolutio. Cap. 16.

Cur mulieri non vnum ſit pariendi tempus. Cap. 17.

Vndenam menſium enumeratio inchoanda ſit, à conceptu ne, an à menſtruis. Cap. 18.

Qui menſis in diſputatione de fœtu ſumẽdus ſit. Et quomodo ſeptimanæ cum mẽſibus, quadragenarijsq; circuitibus concurrant. Cap. 19.

Quomodo totum geſtationis vteri tempus deducatur per menſes, per dies, & quadragenarios circuitus. Cap. 20.

Cur ante ſeptimum menſem nati non viuant. Cap. 21.

Cur noti ante annum dimidium nõ viuãt. Hippocratis ſententia explicatur. Cap. 22.

An ſeptimeſtris fœtus attingere debeat ſeptem nouilunia, & plenilunia Quouſque vitale in eo tempus extendatur.

An

An fœmina ſeptimo menſe orta ſit vitalis. Cap. 23.
De octimeſtri partu, Hippocratis locus difficilis explicatur. Cap. 24.
Cur octimeſtres non viuant. Cap. 25.
Qui nono aut decimo menſe nati viuant. Cap. 26.
De decimeſtri, & vndecimeſtri partu Hippocratis locus difficilis expenditur, & explicatur. Cap. 27.
De partu in decima quarto menſe facto ex Auicenna. Cap. 28.

INDEX RERVM MEMORABILIVM.

ARISTOTELIS, & medicorum diſſidium. 3. c. de fœtus motu varietas. 8. D. de octimeſtri partu ab Hippacrate diſſenſus. 13. B. Loca explicata 21. A. Sententia de menſtrua purgatione, quæ falſitatis notatur, interpretatio. 22. A.

Conceptus quomodo fiat. 2. A. Fit inchoantibus, aut deſinentibus menſibus, 2. B. 3. A. 4. B. 20. A. D. An vt fiat neceſſarius ſit ſanguis menſtruus. 2. c. 3. A. B. C. 20. B. Conceptus facti indicium. 3. D. Septimeſtris fœtus fit die ſexto, nouimeſtris, ac decimeſtris ſeptimo, ex Pythagora. 4. B. Septimeſtris fœtus, Pliny, & Hippocratis diſſenſus. 4. C. hac de re authoris ſententia. 23. B. Conceptus impedimenta. 46. D.

Dierum enumeratio in Partu vnde inchoanda ſit. 10. A. Dierum, Septimanarum, Menſium, & Quadragenariorũ circuitum ratio, quomodo concurrat. 11. A.

Decimeſtris. Vide Partus.

Fœtus in formatione progreſſus. varietas in Hippocrate. 3. D. Gradus quatuor. 5. A. Fœtus diei ſexti & ſeptimi magnitudo. 4. A. 22. C. Quadrageſimi diei formicæ magnitudo. 5. A. Vide 8. A. B. Eius qui ſeptimo menſe in lucem proditurus eſt conceptus die ſexta; qui nono, aut decimo, die ſeptima. 4. B. Ratio 22. D. 23. A. Fœtus à conceptu ad partum partes duæ. prior formationis vſque ad motum; poſterior exornatio nis à motu ad partum. 4. D. Fœtus ſeptenario numero maxime regitur 17. D progreſſum in vtero non modo ſeptenarij numeri, ſed etiam cauſarum, & communium, & priuatarũ vim ſequi, 17. D. Progreſſum immutantes cauſæ tum cõmunes tum priuatæ. 17. 18. Eius Geſtatio in Vtero quomodo per dies, menſes, & quodragenarios circuitus decurrat. 32. B

Fœtus Formatio duplex. 22. D. 24. A. Formationis fœminæ dies adſummum quadraginta duo, maris triginta. Alijs trigintaquinq;. Alijs quadragintaquinq;, Alijs quinquaginta. 4. D. 24. B. In formatione marem diſtinctis membris eſſe die quadrageſimo, fœminam non niſi quarto menſe. 5. A. hoc quomodo intelligendum. 24. B. Formationis Gradus quatuor. & Progreſſus. 5. & 6. 7. 8. De ea re authoris ſententia. 24. C. 25. Formatio ve celo-

celerius aut ſerius fiat. cauſæ tum adiuuantes, tum communes, tum propriæ. 17. 18. de Formationis tempore nihil certi poſſe ſtatui. 19. C. Fœtus Motus, vide Motus.

Hippocratis varietas. 3. D. Hippocratis, & Plinij diſſenſus. 4. C. Locus male à Cornario verſus. 10. C. Locus difficilis. 15. C. 38. D. 44. D. 48. A.

Menſem primũ in Conceptu ſeptimeſtri, dierum non plurium quam quindecim Hippocrates ſtatuit. 4. C.

Menſis acceptio multiplex, & veterum hac in re varietas. 10. B. C. Solaris, Aegyptius ſeu Vulgaris, Lunaris, Apparitionis, Peragrationis, Coniunctionis, Medicus, 11. B. Quinam Menſis debeat obſeruari in diſputatione de fœtus temporibus. 29. D. Cur ante Menſem Septimum nati non viuant. 34. C. Vulgaris inter Solarem, & Lunarem medius non negligendus. 38. B. Menſium in partu enumeratio vnde inchoanda. 29. A. Menſis Octaui conſideratio, & quomodo nunc habeat de ſeptimo, nunc de Nono, nunc de Anno. 40. A.

Menſtruæ excretionis tempora, Diſsidium Philoſophorum, & Medicorum. 3. C. De ea re expenduntur veterum ſententiæ. 21. A. Menſtrua paucis ſingulo, pleriſq; altero quoq; menſe fluere ſcribit Ariſtoteles. 3. C. quomodo id intelligendum. 21. C. Ea de re Plinius non recipitur. 22. B. Menſtruis quæ carent an poſsint concipere. 2. C.

Motus fœtus in vtero varietas. 8. C. An motus marium in vtero celerior quam fœminæ ibid. De fœtus motu Ariſtotelis atq; Hippocratis placitum. de hac re dubitationes. 8. D. 9. A. authoris opinio. 26. A. Motus fœtus duplex, obſcurus & euidens. 26. A. Eius tempus definitum non eſſe. 19. C. Cauſæ accelerantes aut tardantes. ibid. & 25. C.

Mulieres menſtrua purgatione carentes an poſſint concipere. 2. C. Pleraſq; concipere poſt menſtrua, quomodo intelligendum. 46. C. Mulieres de fœtus Motu aut Partu, nihil certi poſſe conſtituere. 19. B. Cur fallantur aliquando in Menſium enumeratione 42. B.

Naturæ procreatricis ſapientia. 16. C.

Nouimeſtres partus cur aliqui vitales, aliqui non. 41. D. 42. A. 43. D. Vide Partus.

Numerorum ratio in conceptu ſeptimeſtris fœtus ex Pythagora. 5. D. Septenarij vis. 16. D. Numeri maxime potentes in morbis & fœtu, primi ac ſeptimi. 17. B. Numerandi principium vnde inchoandum. 29. A.

Octimeſtris partus conſideratio, & de eo Hippocratis locus obſcuriſsimus. 13. A. 38. D. cur non viuat. 42. C.

Partus duplex, maior & minor. 5. D. Minoris principium Senarium eſſe numerum, Maioris Septenarium. 5. D. 6. A. Cur Partus tempus non vnum ſit mulieri, nõ explicuere veteres. 9. D. Oſtenditur. 27. D. in partu vnde inchoanda dierum enumeratio, Hippocrates dubius. 10. A. Vide. 29. A. in partu dierum, Septimanarum, Menſium, & Quadragenariorum circuituum rationem habet Hippocrates. 11. A. Partus Senarij conſideratio. 11. D. 12. A.

Partus Septimeſtris. 12. B. Tempus legitimum. 35. D. Qui ſit Vitalis. 36. A. 37. A. An

A. An attingere debeat ſeptem nouilunia & plenilunia. 36 C. Octimeſtris conſideratio. de eo Hippocratis locus obſcuriſsimus. 13. A. eius loci explicatio. 38. D quomodo aliquando vitalis ſit, aliquando non. 41. 43. Nonimeſtris conſideratio. 14. D. 15. A. Cur aliquis non vitalis. 41. D. 42. 43. Decimeſtris. 44 D. Ex Septem Quadragenarijs conſtat. 45 A. Aliquando iudicatur Vndecimeſtris, & cur. 47. B. Vndecimeſtris. 15. C. 44. & 47. Partus Decimiquarti menſis. 16. 48. Partum accelerantes aut tardantes cauſa. 18. 19. 28. C. de partu nihil certi ſtatuere licet. 19. C. Partus futuri cognitionem pendere à cognitione conceptus, & decurſu per Septimanas. 17. B.

Quadragenariorum circuituum rationem habet Hippocrates in vteri geſtatione 11. A. Quomodo concurrant cum menſibus. 33. D. Quadragenarij tres in fœtibus præcipui. 41. B.

Semen maris retineri in vtero & nutriri neceſſe eſt, vt conceptus fiat. 2. A. An eius nutritio quum fit conceptus, fit ex ſanguine menſtruo. 3. A 20. D. 21. A. Ex Seminis paterni varietate, formationis, motus & partus varietas. 18. B.

Septenarij numeri vis. 16. D. 17. B. Compoſitio. 17. C. Ex eo denarius, vigenarius, & menſes, ac quadragenarij circuitus conſtant. ibid. eo maxime fœtus regitur. ibid.

Septimanarum rationem habet Hippocrates. 11. A. An cum ipſis concurrant Menſes, & quadragenarij circuitus. ibid.

Septimeſtris fœtus conceptus die ſexto. 4. B. in Interlunio. 4. C. Partus tempus legitimum. 25. D. Qui ſit vitalis. 36. A. 37 A. C. 38. A. An attingere debeat ſeptem nouilunia & plenilunia. 36. C. an Septimeſtris fœmina vitalis. 38. B.

Vteri excretiones mulieribus non omnibus accidere. 2. B. Vteri natura varia, formationis motus & partus varietatem parit. 18. D. Vteri os quando aperiatur. 2. A D.

ERRATA.

Pagina 9.	linea 9.	ipſi Lege ipſe
24.	23.	[illegible], [illegible]
31.	5.	nobis. nos.
32.	19.	que. quod
33.	7.	nunc menſes. nunc dies, nunc menſes.
48.	23.	XXIII. XXVIII.

A
IOANNIS COSTÆI
IN LIBRVM DE HVMANI CONCEPTVS, FORMATIONIS, MOTVS, ET PARTVS TEMPORE,
PRAEFATIO.

SI quid eſt, quod controuerſum,
B *tenebriſq; inuolutum nobis ve-*
teres reliquerint, illud eſt maxi-
me, quicquid ad humani conce-
ptus, formationis, motus, & par
tus tempora pertinet. In cuius argumenti illu-
ſtrationem, quum diuerſis temporibus aliqua mi
C *hi eſſent adnotata, colligere illa nunc, & collecta,*
licet probabilibus magis quam neceſſarijs rationi
bus fundata, placuit ſtudioſis communicare, ad
artis, quam profiteor incrementum, ad nobiliaq;
ingenia in huius medicinæ partis pulcherrimæ
contemplationem excitanda; cui, quamuis de re
adeo vulgari, ad eam claritatem nondum conti-
D *git perduci, quam alijs multis partam videmus.*
De his igitur ſingulis, quæ dubitationem faciant,
primum proponam; tum quo pacto diſſolui du-
bium omne poßit, dabo, quantum in me erit, ope-
ram; vt ex ordine apertum fiat.

De

De tempore ad humani fœtus conceptum opportuno, & de alimento ſeminis ex quo fit conceptus, veterum ſententia, atq; de ea dubitatio. *Cap. I.* A

QVVM ad humani fœtus conceptum patris
ſemen in matris vtero recipi, receptum
retineri, & nutriri neceſſe ſit; hæc Medi-
corũ ſententia eſt, quia vteri os nunquam
niſi in menſtrua expurgatione recluſum B
ſit; ptopterea illius ſolum tempore con-
ceptum fieri; neque toto tamen eo, ſed, quum purgatio in-
cipit, vel deſinit: tunc enim, & parum quid ſanguinis, &
paulatim exſudare; id quod poteſt vteri ſinui, ſuapte natu-
rā lævi, inducere aſperitatem ad retinendum ſemen neceſ-
ſariam, prætereaque ipſum met ſemen nutrire; quod alio-
qui in medio purgationis tempore a ſanguine multo, & cõ-
Gal. de diſſec. vteri cap. 10. ſertim irruente diluitur, atque effluit. Ex his igitur, quum
illud etiamnum exploratum ſit, muliebres excretiones non C
omnibus accidere; ob id, quæ mulieres expurgari non con-
ſueuere, eas quoque omnibus receptum eſt, ad conceptum
eſſe omnino inutiles. Hæc ex illis, quæ non carent contro-
uerſia. Primum, quod, etſi vteri os, quo ſemen excipiat,
apertum eſſe oportet; quod aiunt tamen, nunquam niſi vte
rinæ purgationis tempore, neque alijs, quam ijs, quæ illam
pati ſolent, aperiri vterum, redarguit quotidiana obſerua-
tio, qua docemur, & conceptum multo etiam tempore fie-
ri à purgatione, & concepiſſe illas, quæ nunquam vel an- D
cap. 2. tea, vel poſtea fuerint expurgatæ. Quod non diſſimulauit
Ariſtoteles, qui ſeptimo hiſtoriarum, quæ menſtruis carẽt,
magna quidem ex parte ſteriles eſſe ait: fieri tamen poſſe,
vt aliquæ ſine illa excretione concipiant. Itaque, ſicuti ijs,
quæ nunquam purgantur, quum concipiunt, aperiri vteri
os fatendum eſt; ita probabile eſt, omni tempore in vene-
reo congreſſu vterum ſeminis auidiſſimum poſſe recludi:
qui etiam in prægnantibus ob voluptatem aliquãdo aperi-

A tur, quando fit ſuperfoetatio. Sed quid eſt, quod tam neceſſariam ad conceptũ faciat ſanguinis illius menſtrui præſentiam, vt, non alio tempore, quam quo is mouetur, conceptus fiat? Rationem afferunt, quod vteri ſinum læuem exaſperari oportet, ne ſemen effluat. pręterea que, quod alimento ſemini eſt opus, id autem ſanguis ille præbet. Quaſi vero ſemen, ſubſtantia lentum, facillime ſui natura agglutinari illi ſinui non poſsit; & humor ille, quem in concubitu effundere mulieres ſolent, quem ſemen vocant, Medi-
B corum teſtimonio ad viri ſemen nutriẽdum non pertineat, tantilloque ſemini alendo non ſit ſatis; imo ad hunc vſum ſanguine illo opportunior, cum ob ſimilitudinem quam maiorem habet ſemen cum ſemine, quam cum ſanguine; tum ob ſubſtantiam coctione magis & elaboratam; & ſorditiei expertem; cuius multæ menſtruus ille ſanguis eſt particeps. Verum, quis etiam conceptum in bene expurgato vtero potius fieri non concedat, quam in coinquinato? Hinc enim illud quoque eſt, quod Galenus alicubi ſcri- 1. de ſemine. cap. 2.
C bit, conceptũ maxime fieri, poſtquam nuper ceſſarunt menſes. Non igitur, quæ illi de conceptu in menſtrua purgatione, ſatis habent firmitatis. Sed neque etiam de menſtruę excretionis tempore, Medicis conuenit cum Philoſophis. Purgari enim mulieres, ait Ariſtoteles, decreſcente Luna: 7. hiſtor. 3.
& paucas ſingulo, pleraſque autem altero quoque menſe: Contra Medici, & noua quoque, & plena Luna, & ſingulis menſibus, quæ ſanæ ſunt, ſemel: aliquas etiam bis purgari, ſenſus teſtimonio contendunt.

D

De fœtus intra ſeptem dies formatione, varietas in Hippocrate. Pythagoræ opimo. Plinij de tempore conceptus eorum, qui ſeptimo menſe naſcuntur, ab Hippocrate diſſenſus. *Cap. II.*

VBi ſemen in vtero dies ſeptem permanſerit, certum eſt conceptus facti indicium. De fœtus autem, ab eo tempore, in formatione progreſſu, non obſcura eſt varietas in Hippocrate. Qui, quum alibi Ariſt. 7. Hiſt. cap. 7.

Lib. de natura pueri.

fœtum ſexto die excluſum a ſe conſpectũ, fuiſſe dicat mem- A
branam, oui inſtar, cui exterior teſta detracta ſit, rubram, fibris albis, ac craſſis, ichore craſſo, & rubro obuolutis, refertam; ad cuius medium tenue quiddam emineret, vmbilicus ſcilicet, vt ille exiſtimauit: alibi ſeptimi diei fœtum ſcribit habuiſſe conſpicuas oculorum regiones, & aures, & brachia, & crura, & manuum pedumque digitos, & pudendum, & membra omnia reliqua quæcunque habere corpus debet. Quæ, quum ita ab eo ſint tradita, profecto, ſicuti, quod de rudi illo conceptu in priori obſeruatione eſt, creditu facile eſt: ita quod in poſteriori, difficile. Etſi enim B
ſeptimum diem par eſt in formatione aliquid fœtui addidiſſe, quod non eſſet in ſexto: tantum illi tamen acceſſiſſe die vno, veriſimile non eſt; vt tam conſpicua in eo eſſent membra omnia, quorum antea nullum eſſet cõſpectum veſtigiũ. Ad hunc locum ea etiam pertinent, tum quod Pythagoram obſeruaſſe memoriæ traditum eſt, illorum conceptum, qui ſeptimo menſe prodituri ſint in lucem, ſexto die fieri; eorum autem, qui nono, aut decimo, die ſeptimo: tum illud, quod eos, qui ſeptimo menſe naſcuntur, conceptos eſſe ait C
Plinius etiam in interlunio, contra quam Hippocrates, qui, vt ſeptimeſtrem partum centum, & octuaginta duobus diebus cum dimidio fieri probet, primũ menſem dierum non plurium ſtatuit, quam quindecim, quo apertiſſime ortum illis dat in plenilunio.

Lib. de principijs.

A Cenſorino de die nat. cap. 11.

Lib. 7. cap. 4.

Lib. de ſeptime. par.

De formationis progreſſu, ac termino, veterum varietas. *Cap. III.*

D

TRanſeamus ad reliquam formationem. Facto conceptu, quum temporis ab eo ad partum vniuerſi duæ præcipuæ ſint partes, prior formationis a conceptu ad tempus, quo moueri in vtero fœtus incipit; poſterior exornationis a motu ad partum; mirum eſt, quam varie de formationis, & vniuerſæ termino, & progreſſu, varij ſcripſerint. Nempe, quum Hippocrates fœmellæ conformationem diebus ad ſummum quadraginta duobus, ma-

Lib. de natura pueri.

A ſculi aſit triginta fieri ſcribat; Alij, eodē referente, in vniuerſum formationi dies aſſignent triginta quinque, alij quadragintaquinq; alij quinquaginta. Ariſtoteles vero marē diſcretis iā mēbris, formięque maiuſculę magnitudine conſiſtere dicat die quadrageſimo: fœminā contra, non niſi quarto menſe ſuſcipere diſtinctionē. Sed de progreſſu quoq; in formatione non conſentiunt. Statuit quidem Galeaus eius gradus quatuor. primum, quo fœtus materia ſpeciem adhuc ſeminis retinet: genituram tunc Hippocrates vocat. ſecun- *Lib. de alimento. 7. hiſt. 3. 1. de ſem. cap. 9.*
B dum, in quo genitura in carneam ſubſtantiam ſenſim conuertitur; & iam fœtus vocatur. ab hoc deinceps tria corporis principia diſtingui cum adumbrata partium aliarum figuratione: & embryo eſt, a quo dehinc artus omnes articulentur, & moueri embryo incipiat: tuncque puellus, & puella ab Hippocrate appellantur. Hęc ille. Qui, quo tempore ſingula hęc fiant, quum non doceat; alij (quod ſcribit Auicennas) rem hanc ſic minutius proſequuntur. primum, ſemen vtero exceptum ſex primis exactis diebus, in ſpumo- *3. Can. f. 21. cap. 2.*
C ſum quid & butyro ſimile immutari. mox poſt dies tres, quaſi ſanguinis guttam, & rubra filamenta. tum poſt ſex alios, id eſt, poſt quindecim a conceptu, fœtum, quaſi coagulatum ſanguinem referre; & poſt alios duodecim ſpectari carnem cum trium præcipuorum viſcerum diſtinctione. eminere autem tunc partem, a qua ſpinalis medullæ initiū eſt. tum poſt dies nouem caput ab humeris diſtingui, & laterum extrema, ac ventrem ſenſu euidenter diſcerni, atque ita fœtum abſolui, ſerius quidem nonnunquam, aut celerius,
D in fœminis autem plerunque tardius; ita tamen, vt ſæpius ad præſcriptum diem hæc fiant: ſed non ante trigeſimum quintum; raro autem poſt quintū & quadrageſimum. Hæc ille. Quibus non valde diſſimilia ſunt, quę Pythagoræ aſcribuntur de iis, qui ſeptimo menſe naſcuntur. Cuius ſententia, quia ingenioſa non caret ratione, non eſt, vt hoc loco prætermittatur. Quum duo ſint hominis partus, alter minor, eorum, qui ſeptimo menſe naſcuntur; alter maior eorum, qui nono, ac decimo; minoris principium ſenarius eſt numerus, maioris ſeptenarius. Maioris ergo conceptus ſex *Apud Cęſor. de die natali, cap. XX.*
dibus

diebus ſit, qui numerus perfectus vocatur, quod eius partes A
tres, ſexta, & tertia, & dimidia, id eſt, vnus, duo, tres, eundem ipſum perficiant. Secari enim poteſt in ſex vnitates, in ternos binarios, & ternarios duos. Illi igitur numero ſi addatur tertia pars, ſit octauus numerus, reſpondens conſonantiæ diateſſaron; quæ in proportione eſt ſeſquitertia, quę eſt quatuor ad tria. Si addatur eius dimidium, fit nonus numerus, reſpondens conſonantiæ diapente, quæ in proportione eſt ſeſquialtera, qualis duorum ad tria. Si duplicetur,
ſit duodecimus numerus, qui reſpondet conſonantiæ diapa B
ſon, quæ in dupla eſt proportione. Coniungantur ergo hi numeri omnes, ſextus cum octauo, nono, & duodecimo, reſilit numerus trigintaquinque: fundamentum totius formationis in eo, qui ſeptimo menſe proditurus eſt in lucẽ. Qui numerus ſexies repetitus ſummam facit dierum ducentum, & decem. quod eſt tempus partus ſeptimeſtris. In fœtu autem maioris partus, fundamentum, non ſenarius, ſed ſeptenarius eſt numerus. In hoc ſemen in ſeptimo die in ſangui
nem vertitur; & diebus fere quadraginta fit formatio. Qui C
dehinc quadragenarius numerus per ſeptenariũ initialem numerum multiplicatus, terminũ partus conſtituit dierum ducentum octuaginta, id eſt, hebdomadarum quadraginta. Sane autem hoc Pythagoræ de ſeptenario numero propoſitum ſequuti quidem ſunt multi; priuatim autem, quomodo huius decurſu vniuerſa fœtus in vtero ad partum vſque
1. in ſom. Scip. 6. formatio abſoluatur, oſtẽdere ſtuduerunt apud Macrobiũ, & Strato, & Diocles, formationem ita diſpenſantes, vt in
prima hebdomade, conceptus materia, quam genitiuũ hu- D
morem vocant, folliculo obducatur. in ſecunda, in folliculi ſuperficie ſanguinis guttæ appareant, quæ in tertia introrſum ad ipſam conceptus materiam demergantur. in quarta autẽ coaguletur fœtus materia, & vt quiddam veluti inter carnem, & ſanguinem non plane ſolidum conſiſtat. in quinta, ſi ſeptimo menſe futurus ſit partus, humana figura effingatur, magnitudine apis, cum membrorum omnium delineamentis. quæ, ſi nono menſe abſolutio ſit futura, in fœminæ quidem geſtatione in ſexta, in maſculi vero in ſe-

A prima appareant. Alij, vt author eſt, qui librum ſcripſit de Compagine membrorum, hominis formationem totam a conceptu ad partum longe aliter proſequuti, non tam paucis diebus, vt ſuperiores, humani corporis fabricam vniuerſam deduxere, ſed ſingulis menſibus ita ſuas aſcripſere operas, vt coniunctum vtriuſque parentis ſemen primo menſe, intimi caloris vi in ſanguineam glebulam informem immutetur, Saturni frigiditate, & ſiccitate comparatam. Secundo, Iouis calore, & humore robur, ac diſtenſionem præbente, in vermiculi longi, & rotundi formam producatur. Ter-
B tio Martem calore ſuo, firmitatem dare, ſiccitate autem incidere, vt in fœtu crura diuidantur, a lateribus crura ſeparentur, & collum, ac caput perficiatur. Quarto, Solis vi, qui calore, & ſiccitate temperatior eſt Marte, formari cor, iecur, cerebrum: infundi animam, & vim mouendi. Quinto, actione Veneris, quæ frigida, atque humida eſt, & interiora & exteriora quoque, digitos manuum, ac pedum; aures, os, genitalia, atque anum effingi. In ſexto, Mercurij opera, qui in actiuis, paſſiuiſque qualitatibus temperatus eſt, ocu-
C los palpebraſque efformari, & capillos atque vngues enaſci. In ſeptimo, Lunam ſua humiditate, ac frigiditate toti corpori per meatus alimentum diffundendo, carnes, atque adipem, nec non & cutem, quæ corpus obducit, complere. tunc vero fœtum quidem exacte iam formatum tẽtare exitum, ſed reniti vterum, vt firmior fœtus fiat: qui tamen, ſi vtero ſit validior, exeat, etiam vitalis, quum nihil illi ad abſolutam formationem deſit. contra autem, ſi robuſtior ſit vterus, contineatur. Sequitur octauus menſis, in quo fœtus,
D denegato illi egreſſu, quieſcit, Saturno rurſum ſua frigiditate illum retardante, & ſiccitate alimentum abſumente. vnde parcius ipſum nutriri accidit. Inſtat tandem nonus menſis, quo fœtus, cum vteri, tum Iouis ſuccedentis calore firmior redditus, & enutritus, exitum obtinet, natura concedente. Hæc ex veteribus. Ceterum, quando hæc ſcire non licet, niſi ex obſeruatione abortuum, contigiſſe alicui, tot abortus vt videat, dierum ſex, nouem, quindecim, vigintiſeptem, triginta, triginta quinque, aut quadraginta: pri-

mæ, ſecundæ, tertiæ, quartæ, quintæ, ſextæ; ſeptimæ heb- A
domadis; & ſingulorum menſium vſque ad nonum; neque probabile eſt; neque, ſi quis etiam viderit, certi aliquid ex illis ſtatuere facile eſt, quum conceptuum initia, raro, vixque a diligentiſsimis etiam, atque exactiſſimo ſenſu præditis mulieribus cognoſcantur, neque ſi cognoſcantur, eadem ſit formatricis facultatis, & caloris vis in omnibus. neque ex eo, quod ſemel viſum ſit, id eſſe homini perpetuũ proferre liceat. Quam vero illud vero ſimile eſt, quod fœtui, qui quadraginta dies, aut quartum menſem, ſeu ſeptimanas
quinque, ſex, aut ſeptem attigerit, non maiorem, quam for- B
micæ maiuſculæ, ſeu apis magnitudinẽ tribuunt? Illud autem, quod apud Macrobium eſt, ſi nono menſe futurus ſit partus, fœminam hebdomade ſexta, maſculum ſeptima, illius, quam dicunt, magnitudinis conſpici; Hippocrati, Medicisq; plane omnibus diſſentaneum eſſe; apertum eſt: qui marem vna omnes obſeruatione celerius effingi, quam fœminã deprehendere.

De fœtus motu, veterum ſententiæ variæ, C
& diſsidia. *Cap. IV.*

SEd de fœtus preterea motu, quod non multo firmiora memoriæ litterarum commendarint, difficile non eſt oſtendere. Quod primum, mares celerius quam fœminas in vtero moueri generatim ſtatuunt, perpetuum non eſt. quæ enim dum vtero mares gererent, non prius, quam quarto iam menſe; quum fœmellas, etiam tertio fœtus ſal-
tum adnotarint, earum non unum exemplum eſt. In certo D
autem motionis tempore aſſignando, quæ varietas? Ari-
7. hiſt. cap. 3. ſtoteles maris motum ad quadrageſimum, fœminæ ad no-
nageſimum diem eſſe ſcribit. Hippoc. vero pro temporis in
Lib. de alim. efformando varietate, varietatẽ etiam motus, & partus ita
& 2. epi- proponit, vt duplicatũ formationis tempus ſit tempus mo-
dem ſect. 3. tionis; triplicatũ autem motionis, ſit tempus partus. quare ex formatione alios ſeptuaginta, alios ſeptuaginta ſex, alios centũ ſoles ad primum ſaltum requirere: & ad hæc quoq; ra-

A tionem pariendi tempus notare. Ceterum, quomodo incertiſsima ſit hæc lex, varia docent. primumq;, quod, quum idem Hippocrates maſculi fœtus formationi dies det triginta; motus eſſe debet die ſexageſimo: partus igitur centeſimo octogeſimo. atqui primum partus terminum, qui etiam rarior eſt, nempe ſeptimeſtrem, non minus temporis ſpacium apprehendere, quam centeſimum octogeſimum ſecundum cum dimidio, ille ipſe eſt author. Sed ab iis etiam, quorum ipſi meminit, eam non ſeruari legem apertum eſt. qui abſoluta die quadrageſimo quinto formatione, ad motum *Lib. de nat. pueri.* *Lib. de ſeptimeſt. par.*
B ſeptuaginta ſex requirunt, quos eſſe oporteret nonaginta. Quid vero, ſi huc Ariſtotelem quoq; aduocemus? Qui, quũ maris motum ad quadrageſimum diem fieri ſtatuat, fœminæ ad nonageſimum; maſculi partum die centeſimo vigeſimo, qui menſis eſt vulgaris quartus, huius legis obſeruatione fieri ex eo eſſet ſtatuendum. Verum, ſi vera illa lex eſt, profecto, vbi etiam conuerſo ordine a partu motum, & a motu formationem quæramus, non diſſimiliter, atq; propoſito ab Hippocrate modo reſpondebit res ſenſui, ac ve- *7. hiſt. cap. 3.*
C ræ obſeruationi. Quando ergo frequentiſſimum eſt partum nono menſe fieri, ſi ab hoc quæramus motũ, erit is die nonageſimo. qui eſt menſis tertius: ſi formationem; die quadrageſimo quinto, id eſt menſe vno cum dimidio: non autem die trigeſimo, aut quadrageſimo ſecundo, vt illi aiunt.

Cur mulieri non vnum ſit pariendi tempus, non explicatur a veteribus. Hippocratis ambiguitas de numerandi principio. & varietas in menſium acceptione, atque enumeratione per dies, ſeptimanas, menſes, & quadragenarios circuitus. D *Cap. V.*

QVum de formatione, ac motu fœtus adeo incerta ſint omnia, vt oſtendimus, longe etiã incertiora dixeris, quæ de partu. Et mulieres quidẽ, vt ab Hippocrate atq; Ariſtotele ſcribitur, varia pariendi tẽpora inter cetera animalia habere apertũ eſt, nempe & ſeptimo, & *7. hiſt. 4.*

nono, & decimo, imo & vndecimo naturales fieri partus cō- A
ſent ſunt. eſt etiã obſeruatũ aliquos menſe octauo in lucē edi-
tos vixiſſe. & Auicennas ſexti quoque meminit, & decimi-
quarti. At, quid eius varietatis ſit cauſa, non fuit a veteribus
explicatum. &, quæ ita de tam vario partus tempore ſcri-
ptis tradita ſunt, an ijs vera obſeruatio reſpondeat; & quo
modo reſpondeat, ſtatuere difficile eſt. incerta enim eſſe,
quæ afferunt, aliqua ſunt, quæ ſuadeant. illud autem maxi-
me, quod vnde nam inchoanda ſit dierum enumeratio, non
2. Epidem. plane conſtat, quum Hippocrates, an a menſium ſuppreſſio-
ſect. 3. ne, an a conceptu incipiendum ſit, ambiguum ſe alicubi o- B
ſtendat, ſcribens, aut a menſium fluxu numerandos eſſe no-
uem menſes, aut a conceptu. Quo etiam loco, quia menſis
multiplex acceptio eſt, quum nouem menſes dicat Græco
more ſumptos diebus ducentis, & ſeptuagenis conſtare; qui
numerus ex triginta nouies repetitis prodit; accipere ſe mē-
ſem vulgarem plane oſtendit, quo pacto & Galenus in frag
mento Cōmentarij in librum de ſeptimeſtri partu, & Aui-
3. Can. f. 21. cennas, vitalem fœtum eſſe affirmans, qui ducentis denis, &
cap. 2. qui ducentis ſeptuagenis diebus oritur. qui numerus ſepti-
mum, ac nonum menſem vulgarem conſtituit: Contra au- C
tem in libro de ſeptimeſtri partu, menſes quinque, dierum
eſſe centum, & quadraginta ſeptem cum dimidio ſcribit
Hippocrates. aperte intelligens de menſibus, quos lunares
vocant coniunctionis, qui ex diebus ſunt nouem cum dimi-
dio ſupra viginti. quod etiam explicat, quum ſubdit, dies
ſexaginta, vno minus, duos menſes quamproxime comple-
re. Sed & in libro de octimeſtri partu, nouilunium, quod
dies vnus exiſtit, eſſe ait ἐγγύτατα, id eſt, proxime, trigeſi-
mam partem menſis. (eam vocem Cornarius male vertit, D
exactiſſime) & dies duos partem eſſe fere quindenam, & tres
decimam, & reliqua iuxta horum rationem. his vocibus
(proxime) & (fere) plane teſtatus, ſe non de vulgari, ſed de
lunari coniunctionis menſe agere. cui horæ duodecim de-
ſunt ad integros dies triginta. de quo Ariſtoteles quoque
Cap. 10. agit quarto de generatione animalium, quum per circuitū
intelligere ſe ait totum tempus a coniunctione vna Solis, &

A Lunæ ad aliam. Sed illud præterea difficile nobis reliquit
Hippocrates, quod, enumerando, nunc dierum, nunc ſepti
manarum, nunc menſium, nunc quadragenariorum circui-
tuum rationem proponit, quæ ſimul concurrere vix queāt.
Apertum eſt, quadragenarium circuitum ad integras ſepti-
manas referri non poſſe, cui dies duo ad ſeptimanas ſex de-
ſunt; quinque autem vltra ſeptimanas quinque ſuperſunt.
Neque ad eas referri etiam poteſt menſis, qualemcumque
ſumpſeris. Non ſolaris, qui, vt eſt duodecima pars pera-
B grationis Solis ab vno in eundem ſigniferi locum, in diebus
trecentis ſexaginta quinque, & diei quadrante; dierum eſt
exacte triginta atque horarum fere decem cum dimidia:
cui propterea, ſi ad ſeptimanas referatur, dies bini, & horæ
decem cum dimidia vltra quatuor ſeptimanas ſuperſunt.
Non vulgaris, ſeu Aegyptius, qui diebus triginta conſtans,
vltra ſeptimanas quatuor, dies habet duos. Non Lunaris,
apparitionis dictus, qui, quum aliquando dierum ſit vigin-
ti ſex, atque horarū duodecim, vltra ſeptimanas tres, dies
C habet quinque, & horas duodecim. Non menſis peragra-
tionis, qui dierum eſt viginti ſeptem, atque horarum octo;
cui propterea horæ deſunt ſexdecim, vt ſeptimanæ ſint
quatuor. Non menſis coniunctionis ex diebus viginti no-
uem, atque horis duodecim conſtitutus, qui vltra ſeptima-
nas quatuor, diem habet vnum, & horas duodecim. Non
poſtremo, menſis Medicus; cui, quū dierum ſit viginti ſex,
& horarum duarum ſupra viginti, ad integras quatuor ſe-
ptimanas deſunt horæ binæ, & dies vnus. Concurrere igi-
D tur quum non poſſint, neque cum menſibus, neque cum qua
dragenarijs circuitibus ſeptimanæ, quomodo cohæreant,
quæ Hippocrates ſcripſit?

De priuatis partus temporibus, ac primum, de ſexto menſe. *Cap. VI.*

VErum age, quæ dehinc de priuatis partus terminis
notant, expendamus. Cōmunis eſt Medicorum
conſenſus, qui ante ſeptimū menſem naſcuntur,

non viuere. priuatimque, qui ante diem centeſimum octogeſimum ſecũdum cum dimidio, ac diei particula in lucem veniunt, non cenſet Hippocrates eſſe vitales. Contra tamen ſexto menſe ortum aliquando vixiſſe, author eſt Auicennas. Dignum ergo ſcitu eſſet, cur ante ſeptimũ orti non viuant, & quamdiu poſt ortum viuant. quod eſt a veteribus prætermiſſum. A

De ſeptim. p.
p. de animal. lib. cap. 5.

De ſeptimeſtri partu. *Cap. VII.*

B

De ſeptim. p.

SEd de ſeptimeſtri partu, quis diſſenſus? Illum Hippocrates dietum ſtatuit centum octoginta duorum cum dimidio, ac diei particula. quod, vt non temere fieri doceat, primum, & vltimum menſem mutilos ſumit. At quomodo ſeptimeſtris vere dicatur, qui vere ſemeſtris eſt? An vita hominis nõ in re, ſed in nominis vi poſita eſt? Adde, quod alibi idem ſcribit ſeptimeſtrem tres habere ſeptimanatum denarios, ita vt totum illius ſpacium ſit dierum ducentum, ac decem. A cuius ſcriptoris ſententia non recedere Auicennã plane conſtat, quum vitalem eſſe fœtum ſtatuit, ſi ducentis denis, aut ducentis ſeptuagenis diebus naſcatur. quanquam ab his diuerſus Galenus alicubi, re diligenter obſeruata, aliud ſe aſſerit depræhendiſſe. nempe pleraſq, centum nonaginta, aut ducentos dies fœtum geſtaſſe: paucas ante centeſimum octogeſimũ ſecundum, & horas quindecim; vel poſt ducenteſimũ quartum, vnam autem ſolam nouiſſe, quæ cẽteſimo octogeſimo quarto exacto peperetit. ita vt, primus terminus, ante quem ſeptimeſtris fœtus vitalis eſſe non poteſt, ſit dierum centũ octoginta duorum cum dimidio, & parte quadam vnius diei: ſecundus, quo, tardius qui naſcuntut, non viuunt, ſit dierum ducentorum, & quatuor. id quod de præſcripto tempore ſex detrahit dies. Hæc igitur ſunt de ſeptimeſtri partu difficilia, vt addamus etiam, quum ſeptimeſtres non omnes viuant, quid eius rei ſit causa, nondum eſſe ſatis explicatum.

C D

Lib. de princip.

In Com. 1 lib. de ſeptim. p.

A *De octimeſtri partu.* *Cap. VIII.*

SEquitur octauus menſis, de quo hæc in libro de ſeptimeſtri partu Hippocrates. Eſt autem octauus menſis, oon ſolum hoc tempus, ſed & dies accedunt a ſeptimo, & a nono, & ab ipſo anno. Quibus, quid velit, obſcuriſsimum eſt. Qui hoc menſe naſcuntur, idem author alibi, vitales eſſe ptorſus negat. & mulieribus, quæ hoc menſe peperiſſe aiunt, adhibendam non eſſe fidem. eas enim la- *Lib. de princ.*
B tuiſſe conceptus principium. Contra Ariſtoteles & poſſe eos viuere, & in Aegypto viuere affirmat. cui Auicennas ſubſcribens viuere ait in Hiſpania. In tam diſsita tantorum virorum ſententia, adhuc quæſtio eſt, vere ne hi ſint vitales, &, ſi non ſint, quæ vera ſit eius rei cauſa. In qua quærenda, quum Mathematici quoque laborent, duplicem aſferunt rationem, nempe & Solis ad genituræ locum, aſpectum; & planetarum ſingulo menſe dominium. Quum .n. aſpectus, quibus Sol ſigniferi ſigna, & ipſamet ſigna ſe ſe mu- *7. hiſtor. cap. 4.* *4. de gen. animal. ad calcem.* *9. de animal. cap. 5.*
C tuo aſpiciunt, ſint quatuor, ſextilis, trinus, quadratus, & qui ex diametro opponitur; quoniam Sol a genituræ loco diſcedens, oon prius fortibus radijs illum illuſtrat, quã, vbi ad ſeptimum menſem id eſt, ad oppoſitum aſpectum perue nerit; non prius etiam fœtus maturus eſt. tunc ergo, quum iam perfectus ſit, ſi prodeat, poteſt viuere. at, hunc termi num ſi prætereat, Sole octanũ a genituræ loco ſignũ ingreſſo, quia nullus illi cum eo aſpectus eſt; tunc, ſi prodeat fœtus, non viuit. progrediente autem Sole, & ſignum nonum
D tenente, aſpectus eſt trinus; & tenente decimum, quadratus, qui efficaces ſunt aſpectus; propterea, apti, vt in lucem prodeat fœtus. in vndecimo autem menſe non putant quẽpiam naſci, quod infirmus ſit aſpectus, qui eſt cum proximo ſigno, genituræ loco. Sed illud etiam inter eos conuenit. fœtum & in vtero, & extra vterum priuato planetarum dominio gubernari. primum enim menſem eſſe Saturni, ſecundum Iouis, tertium Martis, quartum Solis, quintum Veneris, ſextum Mercurij, ſeptimum Lunæ. octauum dehinc Saturni, nonum Iouis, decimum Martis. Viuere ergo poſ-

ſe fœtum, qui ſeptimo menſe prodit, ob Lunę benignitatē, A
& humidam temperiem; non poſſe qui octauo, ob maleficam vim Saturni frigidi, & ſicci, proptereaque vitæ aduerſi. Viuere ſub nono, & decimo, quia ſub planetis vitæ non contrarijs. Sic in vtero vitam hominis cenſent gubernari. Aiunt etiam extra vterum primos annos quatuor eſſe ſub Lunæ dominio, decē ſequentes ſub Mercurio; octo qui ſuccedunt ſub Venere: nouem deinde qui ſequuntur ſub Sole; tum ſub Marte quindecim, ſub Ioue duodecim: eſtque annus quinquageſimus octauus. a quo deinceps ſub Saturni im- B
perio ſit, quod reliquum eſt vitæ. Sed hæc ad rem noſtram nunc non pertinent. quæ autem de fœtu in vtero, etſi extra Medici negocium eſt, Mathematico modo res tractare, non indignum tamen Medico eſſet, ſcire an rei reſpondeant.

De nonimeſtri, ac decimeſtri partu dubitationes. Cap. IX.

De nono etiam menſe, quem legitimum humani partus terminum eſſe communis eſt conſenſus, C
aliquis ſcrupulus eſt. Incipit nonus vulgaris poſt diem ducenteſimum quadrageſimum, deſinitque in ducenteſimum ſeptuageſimum. Lunaris vero principium habet die ducenteſimo trigeſimo ſeptimo, & ducenteſimo ſexageſimo quinto cum dimidio, atque horis fere ſex cum dimidia, abſoluitur. At illud ab Hippocrate apertiſsime ſcribitur, pręter ſeptimeſtrem, vitalem fœtum alium non eſſe, niſi qui ducenteſimum octogeſimum attigerit diem: *Lib. de princip.*
vt exactus ſit ſeptimanarum numerus, nempe quaternæ de- D
cades ſeptimanarum, ſeu ſeptimus circuitus quadragenarius. Id quod ſi verum eſt, illud etiam in aperto eſt, quem nouimeſtrem appellamus, eſſe illi authori decimeſtrem. A qua ſententia diſſentanea illa non eſt, quæ in libris de ſeptimeſtri, atque octimeſtri partu proponitur, eos qui in ſeptem quadragenarijs circuitibus naſcuntur, quos decimeſtres vocamus, ob id maxime educari, quia validiſsimi ſunt. atque illa, qua in libro de natura pueri ſcriptum eſt, fœtus maiores vires acquirere in vtero decimo menſe quādo par-

A tus matri inſtat, vt membranas diſrumpere poſſit. Si vero violentum quid puer patiatur, quemadmodum etiam ſi alimentum a matre prius defecerit, ante ſtatum tempus, & ante decimũ menſem excidere. Quibus verbis id plane confirmatur, legitimum verumq; partus humani tempus, non vt vulgata eſt opinio, nouem eſſe menſium, ſed decem. Cui ſententiæ Auicennas quoque alicubi ſubſcribens, fœtus ait, qui quadrageſimo quinto die formantur, poſt nonaginta moueri, & in lucem edi poſt ducentos ſexaginta. explicat autem rem magis, dicens poſt nouem menſes. ita vt fœtum B decimo iam inchoato menſe naſci, ipſe quoque aperte annuat; de aliorum quidem ſententia, ſed a qua tamen alienum ſe non eſſe oſtendit. Si ergo & nonus, & decimus menſis legitimi, atque ordinarij partus ſunt tempora; quæ tamen illorum menſium pars partui aptior ſit; atq; vtro menſe plures, magiſque vitales naſcantur, quod ſcite plurimum refert, nondum eſt conſtitutum. *9. de animal. lib. 5.*

De vndecimeſtri partu Hippocratis locus difficillimus.

C *De partu decimi quarti menſis Auicennæ ſententia.* *Cap. X.*

SEquitur vndecimus menſis, in quo, quum & Hippocrates, & Ariſtoteles naſci fœtum poſſe conſentiant, non tamen ita ne res habeat, apertum eſt. Sed etiam vbi de hoc ipſo agit Hippocrates, adeo ſpinoſum plenumque difficultatis campũ reliquit, facile vt non ſit ab eo extricari. Primum quidem illud aſperũ eſt, quum eos, qui hoc D menſe naſcuntur, diebus ducentis octoginta pariter atque decimeſtres ait naſci. quando n decimus menſis, a quo vndecimi principiũ eſt, trecenteſimo die abſoluitur, profecto, qui ducenteſimo octogeſimo in lucem prodeunt, non vndecimeſtres, ſed decimeſtres ſunt. Quomodo vero fieri id põt, vt qui poſteriori tẽpore naſcuntur, æquali tempore, atque ij, qui prius orti ſunt, naſcantur? Alia ſubdit, quæ quotſum ſcribat, & quid velit, difficillimum eſt ſtatuere. nempe, quod mulieribus plurimis poſt menſtrua purgamenta *In lib. de Octimeſtri partu. 7. hiſt. 4.*

A gubernetur. Quomodo autem edito iam in lucem homine, ætates per ſeptenarium numerum vatie decurrant; & ab alijs, & a nobis priuata tractatione alibi oſtenſum eſt. quomodo etiã in morbis ſeptenarius numerus primas teneat, pleni ſunt medicorũ libri. Ab eodem vero fœtum per omne, quo in vtero eſt tempus, deduci, ac quodammodo gubernari, plane aperit Hippocrates, eandem ſcribens eſſe temporum in conceptu, abortu, & partu rationem, quæ in morbis, ſanitate, & morte; partim ſecundum dies, partim *Lib. de ſeptimeſt. par.*
B ſecundum menſes, partim ſecundum dies quadragenarios, partim ſecundum annum. quare, ſicut in morbis maxime potentes ſunt primi, & ſeptimi, ita & in fœtibus, non dies modo, ſed & quadragenarij circuitus, & menſes. Hæc ille. Qui, vt in morbis, ita in fœtibus, maxime potentes primos, & ſeptimos eſſe dicens, omnem de futuro partu cognitionem a conceptus temporis cognitione, & decurſu ab eo in reliquum tempus per ſeptimanas pendere ſignificat. Nempe, vt ex primo die ſeptimanæ primæ initium eſt, ita a ſe-
C ptimana illa reliquorum, & menſium, & quadragenariorũ deductio. Quum enim ſeptenarius numerus ex ternario, & quaternario conſtet, ex harum ſeptenarij partiũ, nunc vnius nunc alterius adiectione, & menſes, & quadragenarij conſiſtunt. Si ſeptimanæ vni addas ternarium, fit denarius, omnium numerorum integerrimus, compræhendens intra ſe omnes præcedentes numeros, & ex ſe alios omnes vſque in infinitum repetens. hic autem bis repetitus vigenarium parit; repetitus ter trigeſimum, qui menſis eſt; repetitus qua-
D ter quadragenarium edit, numerum & ex perfectiſſimis numeris, quaternario ac decimo in ſe ductis conſtitutum, & inſignibus omnibus fœtus motionibus dicatum. Conſtat igitur (quod dicebamus) ſeptenario maxime numero fœtũ regi, eiuſque & conceptum, & formationem, & motum, & partũ, ad illius veluti legem eſſe inſtitutum. Quæ res, quãuis ita habeat, quemadmodum tamen rebus, quęcunque fiunt, reliquis commune eſt cauſarum, & communiũ, & priuatarum vim ſequi, atque pro earum varietate variari; ita & homini. Sunt autem communes cauſæ cœlum, ac ſolum.

cœlum inquam, cum aſtra, tum ambiens aer: ſolum autem, A
regio. Illud non obſcurum eſt, quantam vim aſtra, omnia
quidẽ, ſed præcipue Sol, ac Luna ad inferioris huius orbis
gubernationem conferant: maxime vero, quantum Luna,
varia facie cum ſeptenarij numeri decurſu ſe ſe nobis oſten
tans, quaſi rerum noſtratum gubernatrix quædam omnibus
fere humani corporis operibus præſit. Neque id etiã non
apertum eſt, quomodo qui nobis circumfunditur aer, ac re
gio; vnius, vel ſtirpis, vel animalis ſit altrix, non ſit altrix
alterius: quæ vni propiria eſt, & ſalubris, alteri ſit prorſus
aduerſa. Has igitur cauſas ad humani quoq; fœtus procrea- B
tionem plurimum conferre arbitrandum eſt. Præter com-
munes cauſas ſunt & priuatæ. hæ vero & parentum natura,
& ipſius fœtus natura ac conditio. Parentum quidem, tum
patris, cuius ſemen præcipuas, vel materiæ, vel effectricis,
atq; efformatricis cauſæ partes tenet, tum matris; quæ, vt
ſtirpes terra, ita vtero ſemen cõplexa, pro ſui natura illud
& ſuo calore fouet, & ſanguine alit: & inſita ꝓprietate, for
matricis facultatis operam, non ſecus atq; in plantarum or
tu terra, ad fœtus abſolutionẽ, atq; vbi abſolutus eſt, egreſ- C
ſum adiuuat. Horũ ergo, vt variam eſſe naturã accidit, ita
& celeritatẽ, tarditatemve in formatione; ac propterea in
motu, & partu. Quare patris ſemen, ſi ſubſtantia ſit denſio-
ri & temperamento calidiori, non ſecus, atq, lutum in effor
mandis fictilibus, celerius formã ſuſcipit, quam ſi liquidius,
& frigidius. Ita vero & in matris natura, tum vniuerſi cor-
poris, tum vteri. vniuerſi quidem, tum manifeſta natura,
in qua eſt & temperamentum, & habitus, & ætas, & conſue D
tudo, & vires, & viuendi ratio: tum priuata ſingularis cor-
poris, vel etiam familię proprietas. Vteri vero, quia qui-
bus vterus humidior eſt, is etiam minus ad continendum
aptus eſt; & qui frigidior, ſicuti in formando fœtu ſegnior,
ita in abſoluendo. Huc & amplitudo pertinet. quibus enim
vterus anguſtus eſt, ſi fortè paulo grandiorem fœtum eſſe
accidat, vel in anguſtiori loco ſuffocari, vel præpropere
exitum ſibi quærere neceſſe eſt. Hæc ergo, vt ſingula pro
ſui varietate varie ad valetudinẽ, ſic ad generationem, atq;
ad ge-

A ad generati fœtus in vtero abſolutionem faciunt. Sed & fœ
tus quoque ipſi nunc differre, nunc accelerare ſui ortum ſo-
lent. nempe, quibus contigit vel calidius temperamentum,
vel habitus facilior diſſipatu, vel moles corporis grandior,
ob frigidi aeris egeſtatē, quam in anguſto matris vtero con
cluſos pati neceſſe eſt, ob debiti alimenti penuriam, quæ po
ſterioribus illis menſibus accidit; aut ſi etiam violentā ali-
quam affectionem patiantur; celerius exitum ſibi & quæ-
runt, & faciunt, niſi ſint imbecilles. Quum tam multa igi-
tur & tam varia, variare tempus fœtus abſolutionis, atque
B ortus poſſint, & ſoleant; admirandum quidem non eſt, ve-
teres non eadem ſcripſiſſe hac de re, quæ ad ſolas mulieres
pertinet: quæ, quum non habeant, vel certa congreſſus cum
maribus tempora, vel æque exactum ſenſum, vel curam, vt
quum concipiunt concipere ſe agnoſcant; de exacto, vel
formationis, vel motus, vel partus tempore, nihil firmi poſ
ſunt conſtituere. id quod quum vetuſtas agnoſceret, Hip- *Lib. de alim.*
pocrates, quæ hac ipſa de re dicerentur, eſſe, & non eſſe,
apertiſſime pronunciauit. & teſtatum reliquit Ariſtoteles *7. hiſt. 3.*
C de tempore, & vteri loco, in quo moueri fœtus incipit, ſcri
bens, nihil certi licere in his, vt affirmemus; ſed hæc & re-
liqua huiuſmodi, vt eo differunt, quo magna ex parte, &
magis, minusve accedit, ſic accipi. Ita & Galenus, in fœ-
tibus non eſſe definitum tempus, neque formationis, neque
motus, neque partus. Et Auicennas iudicium hiſce de re-
bus non adeo pro certo ferendum, quin variare aliquo
modo non poſſint. Quæ res etſi ita habet, nihil tamen eſt,
quod Sapientum authoritatem imminuat, quorum munus
D fuit, quæ accidunt, ita vt accidunt, memoriæ commenda-
re. imo vero, quæ plerunque eueniunt, ea, vt, in reliquis
naturalibus rebus, ſecundum naturam eſſe, ſtatuere opor-
tet; ſed quæ tamen intra certos præfixoſque maximi, ac
minimi temporis terminos latitudinem habeant non me-
diocrem, ad naturæ operum abſolutionem: vt in propoſi-
ta proxime ſententia docet Ariſtoteles.

Conceptus tempus varium. Quomodo conceptus fieri poſsit tempore menſtruæ purgationis. De huius tempore, & modo Ariſtotelis loci explicati. Cap. XII. A

HIs poſitis, ſi nunc, quæ aduerſus veteres diſputabantur, expendamus, facto ab iјs exordio, quæ
de opportuno conceptus tempore afferebantur;
eſt illud quidem in primis exploratiſſimum, conceptus alijs
etiam extra vterinas purgationes temporibus fieri: & conceпiſſe aliquas, quæ id excretionis genus numquam ſint paſſæ. B
Quibus id quoq; firmiter (vt putamus) refellitur, quod
abſolute pronunciant, menſtruo illo ſanguine eſſe opus ad
conceptum. id quod rationibus quoque illis, quæ ab alimenti, quali nutriri ſemen debet, conditionibus; atque ab
vteri puritate ad conceptū neceſſaria ſumebantur, non temere redargutum videtur. Vnum tantum explicandū eſt,
quod noſtram hanc infringere, veterem autem aſtruere ſententiam videtur: quomodo inchoantibus, aut deſinentibus
menſtruis (vt vetuſta, & vera obſeruatio eſt) conceptus fiat, C
ſi eo tempore & ſordidus eſt vterus, & in eo impurus ille eſt
ſanguis, quem ad nutriendum ſemen adeo inutilem cenſemus. Verum hoc aperire difficile non eſt. Quibus purgationes illæ fiunt, non omnibus continuus eſt ab initio ad finem, materiæ illius menſtruæ effluxus; ſed id quod collectum in vicinis vtero partibus erat, ex interuallo expurgatur. eo expurgato, dum noua propellendæ materiæ in iiſdem vtero vicinis vaſis fit collectio; ſi mulier virum adeat;
in vacuo tunc, & a ſordibus nuper expurgato vtero ſemen D
excipi, ac retineri, conſentaneum eſt rationi. alimentum
autem tunc illi primum erit (vt ſemper eſſe opinamur) fœmineus ille humor, ſeu ſemen. mox vero ſanguis a materno corpore in vterū per eas venas deductus, per quas mos
eſt fœtum nutriri. Etſi igitur vel inchoantibus, vel deſinentibus, vel etiā fluentibus medio tempore menſibus conceptum aliquando fieri verum eſt, non id tamen aut coniecturam noſtram frangit, aut menſtruorum materiam, ad

A nutriendum in conceptu ſemen, eſſe vel neceſſarium, vel v-
tilem, probat. De menſtruorũ autem tempore, deque di-
uerſa, hac de re Ariſtotelis, & Medicorum ſententia, ita
ſtatuerem. Quod Ariſtoteles menſes decreſcente Luna fie- *2. degen. animal. 4.*
ri ſcribit, ſua fulciri ratione. Quando enim, quo tempore
Luna inferiora hæc minus illuſtrat, eo minus concoqui in
animalium corporibus alimenta, & magis ſuperfluere inu-
tiles ſucci ſolent; non immerito mulieribus vteri excretio
illa, quæ ſuccorum inutilium affluxum ſequitur, in Lunæ
decremento magis fiet, quam in incremento. hoc vero de-
B creſcentis ætatis mulieribus maxime accidit, quæ minus va
lent calore. At in ætate florentibus ſecus eſt. earum enim
calore, Lunæ, quum plena eſt, caliditate adiuto, ferueſcit
ſanguis: ex feruore autem tunc maxime fit, vt propultrix
corporis facultas ad eorum, quæ ſuperfluunt, excretionem
concitetur. ac propterea Luna plena expurgentur. In hac
ætate illud etiam non raro ijs, quæ magis ſucculentæ ſunt,
accidit; vt bis atque etiam ter in menſe, nempe & noua, &
plena, & ſeneſcente Luna, eadem excretio recurrat. De Ari
C ſtotele igitur, quem obſeruatio quotidiana docere poterat,
maxime eſſet admirandum, quomodo muliebrem purga-
tionem decreſcente Luna fieri abſolute pronunciet; niſi id
illum notaſſe certum eſſet, quod plerunque accidit. fiunt
enim plerunque vterinæ excretiones decreſcente Luna,
quod mulieres pleræque ob vitam ocioſiorem minus valẽt
calore. Quod autem menſtruam purgationem plurimum
alternis tantum menſibus fieri apud eundem authorem le-
gitur, vt falſum eſt, ita non temere inſignis, & vere magnus
D philoſophus Albertus, tranſpoſita ſententia legendum exi
ſtimaſſet, plures ſingulo, paucas tertio quoque menſe pur-
gari, niſi in Ariſtotelica ſententia vox illa συνεχῶς, in Lati-
na verſione, & noſtra, quæ a Gaza eſt, & veteri, neglecta,
aliud doceret. nempe licet plures ſingulo, paucas autem
tertio quoq; menſe purgari verũ ſit; purgari tamen συνεχῶς,
id eſt, confertim, quę ſingulo quoque mẽſe purgantur, per
petuum non eſt. pleræque enim per interualla potius quam
confertim purgantur. Recte igitur, non tranſpoſita, ſed

reſtituta lectione, paucas ſingulo, plurimas autem tertio A
quoque menſe confertim purgari, legitur. ita vt hoc do-
ceat, purgari confertim ſingulis menſibus rarum eſſe: acci-
dere autem id potius ijs, quæ non niſi tertio quoque menſe
purgantur. ſcilicet rationi conſentaneum eſt, quæ ſingulis
menſibus expurgantur, non ea ſanguinis copia ſcatere, quæ
euacuationem confertim factam promoueat. euacuationes
enim largas impetuoſaſque, quales ea vox, confertim, ſi-
gnificat, facit inſignis copia humorum, propultricem facul
tatem irritans, quæ copia eſſe non poteſt in ijs, quæ ſingu-
lis menſibus expurgantur. eſſe vero poteſt in alijs, in qui- B
bus euacuatio in tertium menſem ſeruatur. Ita Ariſtote-
Lib. 7. hiſtor. cap. 15. lis ſententiam intelligimus. Quod enim Plinius, quaſi hũc
locum transferens, omnes ait mulieres tricenis diebus pur-
gari, ſed largius trimeſtri ſpacio; ita, vt primo ſonant ver-
ba, acceptũ, non reſpondet quotidianæ obſeruationi, nem
pe, quæ ſingulis menſibus purgantur, ſi bene ſanæ ſint, pa-
rum diſſimili purgatione purgantur.

De conceptu ſex, aut ſeptem dierum Hippocratis, & Pythagoræ ſententia expenditur. Cap. XIII. C

Lib. de princip. ACcedamus ad conceptum. In quo, quum ſepti-
mam diem vix attingeret (vt alicubi ſcribitur)
aliquando conſpecta fuiſſe membra omnia; &
mirum magis, quam ex naturæ ordine fuiſſe, & hyperboli-
ce ab eius rei authore ſcriptum ego quidem dixerim, vt in-
telligamus delineamentis quibuſdam rudibus partes ſin-
gulas, ſuis locis eo etiam exiguo tempore eſſe indicatas. D
Probabilius ergo, quæ hic de die ſeptimo, Ariſtoteles ſcri
7 hiſt. cap. 3. bit de quadrageſimo: & moderatior fuit alia, illa de fœtu
Lib. de natura pueri. ſextæ diei, relatio. Quem diem, quod Pythagoras il-
lius conceptui dicatum velit, qui ſeptimo menſe ſit naſci
turus; illis autem ſeptimum, qui ſerius naſcantur; a ra-
tione quidem alienum non eſt, quæ ſuadet in illius fabricæ
principijs, quę celerius tota perficitur, minus temporis ab-
ſumi, quam in illius, quæ ſerius; Hippocrati tamen conſen

A taneum non eſt. qui ſeptimeſtris fœtus cauſam cenſet præproperum ipſius conatum ad exeundum, ob alimenti egeſtatem, aut vteri anguſtiam. qui alioqui tardius proditurus eſſet in lucem.

De conceptu eorum, qui ſeptimo menſe naſcuntur, Hippocratis, & Plinij conciliatio. Cap. XIV.

DE illorum autem conceptu, qui ſeptimo menſe ori-
B untur, fiatne in plenilunio, an in interlunio, quod erat controuerſum; eſſet quidem diſſidium hoc, diligenti euentus quotidiani obſeruatione dirimendum. Id autem dictat ratio, ſicuti fœtum, qui præpropere exit, maiori, quam qui ſerius, robore eſſe præditum; robur autem accedere maius ex Lunę calore, quum plena eſt, quam alias; ita par eſſe, vt ſeptimeſtris fœtus, qui vitalis eſt, Luna potius plena conceptus fuerit, quam ſilente. Contra etiam, quum in interlunio Luna Solis lumine deſtituta exigu-
C um nobis calorem impertiatur, ſi quis eo tempore conceptus fiat; quod illi non ita firma principia ſunt, non etiam æque celeriter, ac perfecte in vtero æquali tempore adoleſcere poſſe veriſimile eſt. An igitur ſeptimeſtrem, qui vitalis eſt, Luna plena conceptum Hippocrates recte ſtatuit, non illum tamen, alio etiam tempore concipi poſſe negãs: Plinij autẽ ſentẽtia, de ſeptimeſtri partu non vitali vera eſt.

D *De tempore formationis fœtus, varietatis, quæ apud apud veteres, excuſatio. Pythagoricæ inuentionis de ſeptimeſtris fœtus formatione, refutatio. Cenſura eorum, quæ de priuatis formationis gradibus alij ſcripſere. Cap. XV.*

PRoxima erat de fœtus formatione diſputatio. De cuius tempore, quum varietatis incuſantur veteres; ſcire licet, non de eadem illos ſemper, ſed nunc de rudi, nunc de perfectiori egiſſe formatione. Membrorum,

& partium, quæ ad vitam neceſſariæ ſunt, diſcretionem, ſeu A
Hipp. lib. de nat. pueri. articulationem (quod alicubi ſcribitur) in fœmella ad diem quadrageſimum ſecundum conſpici. in maſculo ad trigeſimum, de imperfecta formatione eſt: hoc autem, quum for-
Ibidem. matio fit celerrime, non autem ſemper. at augeſcunt deinceps membrorum ſpecies, oſſa duriora fiunt, & excauãtur a ſpiritu, ac ramificantur; & digiti manuum, ac pedum inter ſe diſparantur, & in ipſis extremitatibus vngues naſcuntur, & cum vnguibus capilli in capite radicantur. & hoc tempus maſculo eſt menſiũ trium, fœmellæ vero, quatuor. Hæc vero de perfecta ſunt formatione. ita vt de imperfe- B
cta vno agere loco, alio de perfecta, non ſit controuerſum.
Lib. de elimẽ. Iã vero, quæ alibi ex varijs proponũtur, quando tanta eſt à rudi ad abſolutã formationẽ tẽporis latitudo; neq; inter ſe contraria eſſe, neq; falſo allata; ſed ex variorũ abortuũ obſeruatione, & depræhenſa, & memoriæ tradita illa quoque fuiſſe, exiſtimandũ. Illud tamen aliquid habet ſuſpicionis,
7 hiſt cap. 3. quod ſcripſit Ariſtoteles. maris formationẽ eſſe ad primum dierum quadragenariũ; fœminæ vero articulationem, non niſi quarto menſe apparere. Nempe, quod ait de quadrage C
ſimo die, de rudi formatione intelligere neceſſe eſt: at quod de fœminæ in quarto menſe articulatione, de perfecta. ita vt ὁμωνύμως de formatione tam proximis verbis fiat ſermo. id quod a tanti viri dignitate, quum plurimum abſit, incidiſſe in ea ſententia errorem arbitrandum eſt. Quæ dehinc de progreſſu in formatione adeo membratim proponũtur, in eo quod Pythagoras de ſenarij numeri in ſeptimeſtris fœtus formatione comminiſcitur, primo illud certum eſt, in vteri geſtatione nihil tale, vel octauo, vel nono, vel duode D
cimo poſt primum ſenarium diem hactenus eſſe obſeruatum, qum earum conſonantiarum haberi a formatrice natura rationem doceamur, quas ille ad trigeſimi quinti conſtitutionem accerſit. tum vero id plane affirmare licet, ſi vera obſeruatio eſt Hippocratis, vitales non eſſe fœtus, qui quadragenario pari naſcuntur; importune poſtremos illos decem ducenteſimi decimi, qui ex trigeſimo ſexies repetito prodit, tanquam ſeptimeſtris fœtus partui dicatos cele-

A lebrari. quum quadragenarius quintus ducenteſimo abſoluatur. Reliqua vero, etſi ex coniectura potius, quam ex ipſamet re ducta eſſe pro certo arbitramur; nulli tamen merito licet, vel ea vanitatis inſimulare, niſi qui priuata totidem abortuum inſpectione, non ita rem habere, vt ſcribunt, depræhẽderit: vel eos, qui ad certos numeros ſingulos formationis gradus referre nituntur propterea damnari, quia non prorſus certi ratique naturæ motus illi, quos dicunt, ſe ſe prodant. Sed illa quidem, vt quæ non ſine probabili con-
B iectura, & ratione dicta ſint, decet non contemnere; eorum vero authores, eſt vt plurimũ commendemus; quibus tam abditos naturæ aditus penetrare licuerit, & libuerit poſteris communicare. Illud tamen in ijs duriuſculum eſt, quod quod fœtum aiunt, qui trigeſimum quintum, aut quadrageſimum diem, aut quartum menſem attigerit, non excedere formicæ maiuſculæ, aut apis, aut vermiculi magnitudinem. Quomodo enim in tam parua mole eam membrorum omnium delineationem ſpectemus, quam ſpectari aiunt? Et il-
C lud etiam probabile non eſt, quod in Macrobio legitur, mares ſerius, quam fœminas eadem conſpici magnitudine. Ea vero ridicula ſunt, quæ de partium fœtus formatione per menſes, perque planetarum operam poſtremo afferebãtur, ab eo commenta, qui ignarus formatricem vim nunquam ocioſam, perpetuo circa partes corporis omnes, vel minimas effingendas ſollicite verſari, eam exiſtimarit, quemadmodum in externis fabricis artifices, vni rei intentam, cogi aliud, atque aliud opus infectum relinquere, quouſque
D priora ſint abſoluta. Diſcriminantur enim (quod alicubi ſcribit Hippocrates) partes & augeſcunt ſimul omnes: neque prius alteræ alteris, neque poſterius. 1. *de dieta.*

Dubitationum de fœtus motu ſolutio. Cap. XVI.

IN ea vero, quæ de motu erat, quæſtione, vniuerſim quidem mares celerius, quam fœminas in vtero moueri, vt etiam formari, perpetuum eſt. Si aliquando ſecus accidat, ſequitur id priuatam huius, atque huius vteri vim

in formando fœmineo fœtu efficaciorem. neque vniuerſa- A
lem frangit obſeruationem. Quod autem de certi motus
tempore alij alia ſtatuant, animaduertere quidem primum
oportet, non ſemper de vno fœtus motu fuiſſe ſcriptoribus
verba. tum vero non carere mendis illorum monumenta,
quæ ad nos per tot annorum ſeriem, per tot manus deſcri-
pta peruenere. prætereaque naturalium rerum terminos eſ-
ſe non ſine temporis latitudine accipiendos. Quamobrem,
ſicuti in formatione varij perfectionis ſunt gradus, ita & in
motu: qui quum ſit proprium animalium accidens, ſenſim B
dum illa effinguntur, euidentior fit, ac valeotior. In primo
igitur formationis gradu, qui eſt fere ad primum quadrage
narium circuitum, motus aliquis, licet obſcurus, in fœtu,
ab eo obſeruabitur, qui illius, quæ vtero gerit, ſupinæ, ſi-
lentis, & quieſcentis vmbilico manum admouebit. quaſi.n.
arachnę cuiuſdam tacite ſubrepentis illi erit ſenſus. Quod
igitur ab Ariſtotele fœtum quadrageſimo die moueri ad-
notatur, de obſcuro hoc motu verum eſt, non in maribus
tantum, ſed etiam fere, aut paulo poſt, in fœmellis. Eui- C
dentior ille eſt, qui duplicato formationis tempore perci-
pitur. de quo in libris de vulgaribus morbis, atque de ali-
mento. de quo etiam ab Ariſtotele intelligi certum eſt, qui
fœminam nonageſimo die moueri aſſerit; ex libris quidem
Hippocratis deſumptum; at mendoſe in eius philoſophi li-
bris nobis traditum ab eo, quem eroſa illius ſcripta, ita vt
erant manca, præſtabat fideliter poſteris communicare po-
tius, quam reſarcire. Nempe de motu fœtus in maribus ob-
ſcuro agere, continuataque oratione de motu in fœminis D
manifeſto, loqui, alienum eſt ab Ariſtotelis diligentia. Vn-
de autem id pendeat, quod duplicatum formationis tẽpus
manifeſti illius motus ſit principium, qui ſcire deſiderat, re-
uocare in mentem oportet, eſſe hæc parentis rerum naturæ
opera, quæ rebus omnibus pro arbitrio, proque impenetra
bili, atque homini ignoto conſilio, pro ſingularum natura,
& formationis, & ortus, & durationis terminos, fineſque
præſcripſit. In quorum finium obſeruatione, perpetuo in-
ſidere animo debet, tantam vim, ad acceleranda, retardan-

A daque naturæ opera, cauſas & communes, ac priuatas habe re; ſæpe vt incerti minimeq; firmi euentus imaginem præ- beant in iis naturæ legibus, quæ tamen intra maximi, minimique latitudinem certiſſimæ ſunt. Quod igitur de duplicati, triplicatique numeri obſeruatione obijcitur, & ex ea regula diſputatur, quia trigeſimo die ex Hippocrate, maris formatio eſt; ſic oportere, vt die ſexageſimo fiat motus; partus autem centeſimo octogeſimo, contra ipſiusmet decretum, addentis dies duos, atque horas quindecim. hoc nunquam Hippocrati non aduerſatur. a quo trigeſimũ ita pro-
B poni certum eſt, vt ſaltem in ſequentis etiam diei dim idium differri poſſit, & ſoleat. ita vt ad propoſitam legem, in centeſimum, & octogeſimum tertiũ diem partus incidat. Quod autem ea neglecta regula, quibus formatio fuerit die quadrageſimo quinto, motum fuiſſe in ſeptuageſimo ſexto. alíqui dixerint, quem accedere ad nonageſimum oportebat; vt eos neq; probat, neque improbat Hippocrates, ſed, quod & alij quorum meminit, aſſererent, eſſe, & non eſſe pronunciat; ita nobis parui eorum æſtimanda eſt authoritas. De
C Ariſtotele (quod dehinc obijcitur) quum quadrageſimum quintum maris motui tribuit, vt de primo, atque obſcuro motu intellexiſſe illum certum eſt; ita ex eo non eſt pariendi tempus deducendum. In ſupputatione autem, quæ poſtremo conuerſo ordine proponitur a partu ad formationẽ; non diſſimiliter in eundem terminum recidere formationẽ accidit, atque in progreſſu a formatione ad partum; ſi formationi celeri partum quoque celerem; & ſi tardæ tardum comparaueris.
D

Cur mulieri non vnum ſit pariendi tempus. Cap. XVII.

AD partum nunc tranſeundum, de quo, quum difficilia multa propoſita ſint, vt ſingula ſeorſum expendamus, quod quidem mulieri inter animalia reliqua non vnum ſit pariendi tempus, certum eſt. quid autem huius priuilegij ſit cauſa, obſcurum. An igitur natura, quæ hominis propagationi conſulit, non vnũ illi dedit tem

pus, vt viuere poſſit, etiam ſi vel tardius exeat? At ſi hæc A
cauſa ad varianda partus tempora impellere naturam potuit, cur non etiam datum eſt mulieri, vt, quemadmodum in animalium multorum genere, & in vno quouis cum mare congreſſu, concipiat; & minori cum periculo pariat; & numeroſiorem etiam fœtum partu vno edat? Sed, neque conditricis naturæ propoſitum aſſequi homini licet. neque tamen euidentem afferre huius quæſtionis cauſam, fortaſſe difficile eſt. Namque, ſiue alimentorum, ſiue reliquarum cauſarum, quæ homini & neceſſario, & non neceſſario occurrũt, vſum; atque ſi viuendi eius rationem ſpectemus; in B
his homo, ac præſertim mulier, & ſibi indulgentior eſt, & ſæpius quam vllum aliud animal labitur; in animi autem perturbationibus quam maxime: quibus, quum reliqua animalia nonniſi præſente obiecto afficiantur, nunquam ſine aliqua perturbatione homo eſt; in Venere etiam plurimũ, in quam, non tam, vt reliqua, naturæ, quam ſenſuum impetu frequens ruit. Hinc autem ſanitatis inconſtantia, ac morborum varietas. hinc fœtui quoque & in formatione varietas, & poſt formationem varius dum in vtero eſt, & ſtatus, C
& nutritio: ac pro ſtatu nutritioneque maturitas, aut tarditas ad exeundum. Nempe, quemadmodum, quorum celerior formatio eſt, ij celerius quoque & mouentur, & in lucem exeunt; ita etiam ſi validus ſit fœtus, vbi perfectus eſt, exitum ſibi parit; differt, ſi imbecillus. atque ſi parcius alimentum habeat, citius; ſi vberius, ſerius egreſſum quærit. Hæc igitur, cur non æquali tempore fœtus omnis prodeat, ratio eſt. Sed adde, quod, ſicuti non idem eſt mulierum omnium in menſtruis purgationibus modus; ſed pro D
temperamenti, habitus, victus rationis, & ſtatus varietate, aliæ alijs largius, aut parcius expurgantur; ita quum vtero gerunt, aliæ alijs copioſius, aut parcius fœtui ſuggerunt alimentum: ex quo fit, vt fœtus nunc celerius, nũc ſerius ad exitum ſibi viã procuret.

A *Vnde nam menſium enumeratio inchoanda ſit, a conceptune, an a menſtruis.* *Cap. XVIII.*

PRoxima erat quæſtio de temporis obſeruatione. de qua, quum Hippocrates dubium reliquerit, vnde nam menſium enumeratio inchoanda ſit, a conceptu ne, an a menſtruis; incerta omnia videntur. Ceterum quid ſtatuendum ſit, res ipſa docet. Quærimus tempus a conceptu ad partũ. a conceptu igitur inchoanda enumera-
B tio eſt, ſi tempus, quo ille factus ſit, non lateat: Vbi lateat, a menſtruis inchoandum, quod conceptu facto, illa mos eſt cohiberi. Horam autem conceptus non raro tenent peritæ mulieres, ex ſignis non vno loco ab Hippocrate relatis. ſi genitura a congreſſu viri neq; ſtatim, neque poſtea effluat. ſi accidat, vt aliquando ſolet, horror, calor, dentium ſtridor, conuulſionis imago quædam in articulis, & corpore toto; prætereaque in vtero ſegnities. Proponit igitur diſiunctam ſententiam Hippocrates, dicens (aut a menſtruis
C numerandi ſunt nouẽ menſes, aut a conceptu) non quia a conceptu ſemper eſſe incohoandam enumerationem dubitet; verum, vt admoneat menſtrua quoq; eſſe obſeruanda. ſi enim præter conſuetudinem ſupprimantur, neque febre, neque rigore ſuperueniente, incidentibus autem cibi faſtidijs, indicia ſunt conceptus iam facti poſt, ac prope id tempus, quo poſtremo menſes eruperant.

Qui menſis in diſputatione de fœtu ſumendus ſit. & quo-
D *modo ſeptimanæ cum menſibus, quadragenarijſque circuitibus concurrant.* *Cap. XIX.*

EXplicatam nunc de numerandi principio quæſtionẽ alia proxime excipiebat de menſibus, quos, quum non eiuſdem generis ſemper Hippocrates, atque alij ſumant, incerta redduntur de enumeratione omnia. & alia, quomodo dies, ſeptimanæ, menſis, & quadragenarij circuitus conuenire inter ſe poſſint. quos omnes magnita-

cere Hippocratem conſtat. De priori igitur vt dicamus, A
quum menſes alij a ſolis, alij a lunæ motu nomen habeant, profecto, ſicuti a ſole, pro eius ad nos acceſſu & receſſu, rerum vniuerſim generatio eſt & corruptio, atq; vt vulgatum eſt, ſol, & homo hominem gignit; ita etiam rationi conſentit, pendere ab eo quæcunq; ad rerum perfectionem pertinēt: pertinet autē in propoſita materia formatio, motus, & partus. ſolaris igitur menſis obſeruandus. Et rurſum etiam, quum luna & nobis propinquior ſit omnibus, & celerrime omnium vniuerſi orbis lōgitudinem metiatur, duodecies, aliquando etiā terdecies, annuo ſpacio, quo ſol B
ſemel tantum, ſigniferum orbem percurrens; non immerito in harum rerum vita, & ipſa quoque Luna, & ab ea denominatus menſis peculiarē habere vim exiſtimatur. Non temere igitur vtrunque, & ſolarem, & lunarem menſem, notandum cenſent. In hoc tamen aliquid eſt controuerſiæ, an in toto geſtationis vteri tempore vtriuſque decurſus, æque ſit obſeruandus. probabile enim videtur non abſolute vnum, atque alterum in toto eo tempore ſpectandum, ſed in generatione quidem, ac formatione ſolarem, quia ſol C
præeſt generationi; in motu aūt, ac partu, lunarem, quia luna rerum motioni præfecta eſt. Ceterum, aliud alia ratio ſuadet. Quum enim non ſolus ſol, ſed & luna quoque, imo & aſtra omnia ad rerum generationem principia ſint, (quod Ariſtoteles quoque docet) & quod ad dandam rebus formā pertinet, ad ea quoq; pertineat, quæ conſequuntur formā, ꝑfecto ab vtriſq; coniunctim pēdet hominis, & generatio, & formatio, & motus, & partus. vterq; igitur mēſis toto geſtationis vteri tempore, & eadem ratione obſeruādus. Verum alius hoc loco ſcrupulus eſt. Quū n. æquale non D
ſit ſolaris, & lunaris menſis tempus, prætereaque lunaris varia ſit acceptio, eſt enim alius peragrationis, vt vocant; alius apparitionis, alius coniunctionis, alius qui inter menſem peragrationis & apparitionis ex Galeni doctrina medius eſt; qui nam lunaris menſis obſeruandus ſit, & quomodo vtrunque & ſolarem, qui longior eſt, & lunarem, qui breuior, enumerando ſequi vna in re poſſumus, non facile eſt

A conſtituere. Alij enim, qui in decretorijs diebus non alium menſem, quam peragrationis ſequendũ cenſent, eum quoque hic proponunt, quod partus criſis ſit quædam. Alij illum præferunt, quo luna lumen nobis communicat. quod extra id tempus iuuare nihil nobis poſſit. Alij menſem coniunctionis, ad cuius progreſſum inſignes hiſce in rebus obſeruantur mutationes. Alij etiam medicum ſequi malunt, ad cuius obſeruationem vigeſimum diem criticum eſſe Galenus docet. Quum igitur alij aliud velint, quid ſtatuendũ
B ſit, e re ipſa quærendum eſt. Agunt cœleſtia corpora in inferiorem hunc orbem motu, & lumine. Si in luna ſpectemus motum, quæ ſigniferum orbem diebus fere vigintiſeptem, & horis octo decurrit; non ea tamen ante vigeſimum nonum diem, atque horas duodecim ſoli coniungitur. Si lumen, quum id a ſole recipiat, licet ſemper recipiat, in coniunctione tamen, ac fere per triduum (quo tempore ſuperior ipſius pars illuſtratur, quam hemiſphærium ſuperius vocant, inferior autem non illuſtratur) nobis non
C lucet: ſenſim autem digrediens a ſole, apparere nobis incipit; ita vt, quum illi oppoſita eſt, tota lucida appareat: ex quo dehinc minus in dies nobis apparens ad nouam redit coniunctionem. In hac igitur varietate, ſicuti lunam ex motu, pro varia ſigni in quo reperitur, natura, & pro calore vario, tum reliqua inferiora, tum hominem varie afficere, in morbiſque, atque in vteri geſtatione labores, ac ſtatus inferre varios, ſenſus docet; ita in lunaris menſis obſeruatione, non tempus tantum peragrationis, aut appari-
D tionis, ſed totum ab vno ad alterum cum ſole congreſſum ſpectari oportere facile exiſtimamus. Alioqui, ſi quo tempore nobis obſcura eſt, in nos lumine non agit per ſe; ab ea tamen malum nobis accidere per accidens, dum benefico eius calore non fouemur, non ſecus, atque nauis fracturam nauita abſente, verũ eſt. Sic quidem, ſicuti ad nouam, aut plenam lunam ſolent menſtruæ purgationes repetere, atq; ad vnius, aut alterius aſpectus viciſſitudinem maxime conceptus fieri; ita in fœtus quoque formatione, motu, & partu, pro lunæ in toto hoc tempore, quod coniunctionis mẽ-

ſem vocant, ſtatu vario, naturam varie moueri obſeruatur. A
De lunaris igitur menſis acceptione, ſtatuere licebit, non temere in fœtus, imo & valetudinis vniuerſim progreſſu in homine, eum, quem coniunctionis vocant, obſeruari. ob id vero etiam maxime, quod in hoc ceteri quoque lunares menſes comprehenduntur. At quomodo (quod deinceps dubium erat) lunaris ſimul, & ſolaris menſis concurrere numerando poſſint, quum alter altero ſit longior? Primum quidem, licet veteribus menſium ſit ex diebus triginta conſtantium mentio, nulla tamen eſt ſolaris aut lunaris men- B
ſis commemoratio; ſi quis dicat, eiuſcemodi dies poſſe intelligi, quales ex lunari coniunctionis menſe in triginta æquales partes diuiſo prodeunt (ſunt vero ij ſinguli horarum viginti trium. & minutorum quadraginta quatuor) ſedabit ille quidem facile propoſitam hoc loco quæſtionem. Verum, quia de communi more ſumptos eſſe illis dies probabile eſt, pro toto ſ.co temporis ſpacio, quo primum mobile ſecū ſolem, & reliqua aſtra deferens ab oriente in orientem regreditur, quo eſt horarum viginti quatuor integra- C
rum; aliud videtur ſtatuendum. Reuocandum igitur in memoriam eſt, naturæ effectus ita certa habere tempora quibus abſoluantur, vt non in puncto, ſed in ſua quadam temporis latitudine prodeant. Eſt quidem igitur lunari menſe ſuperior, & vulgaris, qui illo longior eſt horis duodecim; & ſolaris, qui horis duodecim horas addit octo cum dimidia; ſed paruum hoc temporis diſcrimen, in humani fœtus fabrica, quæ diuturniori eget tempore, vt ad ſummū culmen ducatur; parum, aut nihil obſeruatur. Quo- D
modo autem (quod præterea poſitum erat in quæſtione) ſeprimanæ cum menſibus, & quadragenarijs circuitibus numerando conueniant, iam antea explicauimus. ex ſeptenario enim reliqua omnia prodire oſtendimus. quod propterea non eſt, vt hoc loco repetamus.

tis

A *Quomodo totum geſtationis vteri tempus deducatur per menſes, per dies, & quadragenarios circuitus.* *Cap. XX.*

SEquitur vt ad ea, quæ de priuatis partus terminis dubitationem faciebant, accedamus. Et quia in deducendo partus tempore, nunc menſes, nunc quadragenarij circuitus veniunt, prius quomodo totum geſtationis in vtero tempus per hos ſigillatim diſtinguatur, videamus.
B Menſis igitur lunaris coniunctionis ex diebus conſtat viginti nouem cum dimidio. Et primus menſis a conceptu incipit, deſinit in diem vigeſimum nonum cum dimidio. Poſt hunc ſecundus inchoat, deſinitque in quinquageſimum nonum. Tertij principium eſt dies ſexageſimus, finis octogeſimus octauus cum dimidio. Hinc quartus eſt menſis terminum habens diem centeſimum decimum octauum. Ab hoc incipit quintus, qui deſinit in centeſimum quadrageſimum ſeptimum cum dimidio. A quo principium eſt ſexti, deſi-
C nentis in centeſimum ſeptuageſimum ſeptimum. Die centeſimo ſeptuageſimo octauo initiũ eſt ſeptimi. cuius finis eſt ducenteſimus ſextus cum dimidio. Poſt hunc eſt octauus terminum habens ducenteſimo trigeſimo ſexto. Die ducenteſimo trigeſimo ſeptimo incipit nonus, qui deſinit ducenteſimo ſexageſimo quinto cum dimidio. Atque hinc menſis decimus ſuccedit abſoluendus die ducenteſimo nonageſimo quinto. A quo ſi prorogetur partus, additis eodem ordine diebus viginti nouem cum dimidio, totum tē-
D pus erit dierum trecentum viginti quatuor cum dimidio, & menſium vndecim. Ita totum prægnationis tempus ſecundũ menſes diuiditur. Secatur autem id etiam ſecundũ quadragenarios circuitus. Ac primũ primus circuitus totũ primũ mēſem, prætereaq; dies decē cum dimidio habet de ſecũdo. Secũdus incipit poſt diem decimũ, ac dimidiũ menſis ſecundi, de ipſo habens dies decem, & nouem. prætereaq; in tertio aſſumens diem vnum ſupra viginti. ſuntque hactenus dies octoginta. Tertius circuitus principium habet poſt

vigeſimum primum diem menſis tertij, ab eo ſumens dies A
octo cum dimidio, prætereaque totum quartum menſem,
ac dies duos quinti. ſunt dies centum viginti. Quartus in-
cipit die tertio quinti menſis, de eo habens dies viginti ſe-
ptem cum dimidio, prætereaque de ſexto duodecim cum
dimidio. ſunt hactenus dies centum ſexaginta. Sequitur
quintus circuitus, incipiens poſt diem duodecimum cum
dimidio ſexti menſis, ab eo habens decem & ſeptem cum
dimidio; a ſeptimo autem viginti duos cum dimidio. ſunt-
que dies ducenti. Ab hoc ſextus eſt circuitus, a ſeptimo
menſe dies habens ſeptem, prætereaque totum octauum,& B
a nono dies tres cum dimidio. ſuntque hactenus dies ducē-
ti quadraginta. Succedit circuitus ſeptimus de nono men-
ſe aſſumens dies viginti ſex, de decimo quatuordecim.ſunt
dies ducenti octoginta. Hinc octauus eſt, incipiens die de-
cimi menſis decimoquinto, ab eo aſſumens dies quindecim
cum dimidio; ab vndecimo vero, qui ſequitur, dies viginti
quatuor cū dimidio. ſuntq; hactenus dies trecēti,& viginti.

Cur ante ſeptimum menſem nati non viuant. C
Cap. XXI.

AGe nunc, quæ de priuatis partus terminis dubita-
tionem afferebant, expendamus. Quod ante men
ſem ſeptimum nati non viuant, præter commu-
nem obſeruationem non deeſt ratio, quæ ſuadeat. Namq;
ante id tempus, nondum perfectus eſſe fœtus poteſt. quan-
do, ſi a conceptu formatio ad trigeſimum diem fiat, erit mo
tus ad ſexageſimū, perfectio non prius quam ad centeſimū D
octogeſimū. qui dies ſexti vulgaris mēſis eſt poſtremus. quū
vero hic breuiſſimus ſit & formationis, & motus, & perfe-
ctionis in homine terminus, maxima tamen ex parte trige-
ſimum ſecundum, ac poſteriores etiam dies aliquot forma-
tio attingit, vt propterea motū quoq;, & partum proroga-
ri neceſſe ſit. Quia igitur fœtus ante ſeptimum menſem per
fectus non eſt, iure etiam non viuit. Accedat id quoq;, quod
ſi in hoc ſtatu, quo nondum eſt perfectus, forte, vel ob re-

A frigerij, vel ob alimenti indigentiam inuenire ſibi exitum cogatur, quum minus valeat viribus, in vteri oris anguſtijs depræhenſus, vt vel ſuffocetur, vel ex compreſſione ſecundum exteriores interioreſque corporis partes varias, ſummopere lædatur, neceſſe eſt. quod eſt vitæ aduerſum. Adiungitur huic deinceps noua viuendi ratio, liberiori aere, atque inſueto alimento, & labore trahendi alimentum ex vberibus: quæ omnia vitæ vſque adeo ſunt incommoda, illum vt extingui nihil ſit mirum. Cur igitur ante ſeptimum menſem vitales non ſint partus, apparet. Quod ſi, qui ſex-
B to menſe ortus erat, eum vixiſſe prodit Auicennas; de vulgari menſe id dictum eſt. de quo agere illius mos eſt. ſex autem vulgares menſes cum ſeptem lunaribus aliquando concurrere apertum eſt, nempe eo anno quem emboliſinũ vocant. tunc enim anno vulgari dimidio ſex nouilunia, & ſeptem plenilunia; aut plenilunia ſex, & nouilunia ſeptem accidunt. erit igitur partus, primo quidem aſpectu ſemeſtris; vere tamen ſeptimeſtris, qui ſeptimi lunaris circuitus particeps eſt. His ita poſitis, ſi qui ante ſeptimum menſem
C naſcuntur, diutius viuere non poſſe certum eſt, eſt ne illis tamen certum aliquod viuendi tempus? Non deſint, qui prorogari illis vitam non poſſe vltra diem ſeptimum, aſſerant. De qua tamen re, nihil certi afferri poſſe is intelliget, qui non omnium eandem perfectionem, eaſdemque vires, vel interiorum exteriorumque cauſarum robur non idem eſſe animaduertet.

Cur nati ante annum dimidium non viuant. Hippocra-
D *tus ſententia explicatur.* *Cap. XXII.*

DE ſeptimeſtri autem partu, cur eius legitimum tẽpus Hippocrates eſſe dicat dierum centum octoginta duorum cum dimidio, & accedente præterea diei particula; alij aliud, atque aliud ſtatuant; par eſt nunc vt inquiramus. Quando igitur fœtus, qui ſeptimeſtris eſſe debet, ſeptimũ attingere menſem debet, ſeptimi quidem lunaris menſis principium eſt dies centeſimus ſeptua-

geſimus octauus. quo die & ſequentibus tribus, qui naſci- A
tur, is vtique ſeptimo menſe naſcitur. At obſeruatione lon
ga perſpectum eſt non viuere, niſi, qui dimidium exacte an-
num, id eſt centum & octoginta duos dies cum horis quin-
decim explerit. Proponit hoc igitur Hippocrates. non il
le quidem aperte huius rei cauſam reddens; ſed eam tamen
dimidij anni mentione tacite innuens. quæ non alia eſt, quã
quod nondum perfectus eſt fœtus. perficitur autem vbi di-
midium exacte annum attigerit, quod Sol, vt generationis,
ita & perfectionis author, eo tempore genituræ locum, cui
e diametro opponitur, rectis, ac fortibus radijs illuſtrat. Et B
illud quidem negare non licet, dimidiũ exacte annum non
ſemper eſſe dierum centum, & octoginta duorum cum di-
midio, & aliqua diei particula; quum Sol in ſignifero orbe
non æqualiter moueatur; ſed, qui ab initio libræ ad Arie-
tem in centeſimo, & octogeſimo primo, aut ſecundo die
mouetur, ab initio tamen Arietis ad initium libræ non ci-
tius perueniat, quam centum, & octoginta quatuor diebus.
Verum neque diligentior illa Aſtronomię obſeruationum
ratio medico neceſſaria eſt. neque humani fœtus formatio, C
motus, perfectio, partus, vt ſupra quoq; dictum eſt, in exi-
guo temporis conſiſtunt puncto. Illud tamen verũ eſt, non
eſſe vitalem ſeptimeſtrẽ fœtum, qui dimidium exacte annũ
non attigerit. cuius gratia hæc ab Hippocrate ſcribuntur.

An ſeptimeſtris fœtus attingere debeat ſeptem nouilunia, & plenilunia. Quouſque vitale in eo tempus extendatur. An fœmina ſeptimo menſe orta ſit vitalis. Cap. XXIII. D

HIs poſitis, ad exactam ſeptimeſtris partus cogni-
tionem duo ſcitu neceſſaria ſunt, quæ prætermit-
tit Hippocrates. Alterum eſt. quando, vt ſepti-
meſtris fœtus vitalis ſit, attingere ſeptimum menſem de-
bet; menſis autem duos Lunæ aſpectus comprehendit, no-
uilunium, & plenilunium; an, quo viuat fœtus, vtrunque
horum requiratur in menſe omni, an alterum tantum atti-
giſſe ſit ſatis. atque, ſi carere eorum altero poſſit, interſit

A ne vno magis carere, quam altero. Alterum, quod ſcire ma
xime oportet, eſt, quouſq; vitale tempus extendatur. Ita-
que, quum menſis initium ſit a congreſſu Lunæ cum Sole;
neque aliud ſit menſis, quam dierum decurſus ab vno con-
greſſu ad alium, proptereaque dies menſis omnes, ad illum
ipſum congreſſum tanquam ad principium referantur;
exiſtimarit facile aliquis, legitimum partum ſemper ſe-
ptem nouilunia requirere. Rem tamen ſecus habere pro-
poſita ab Hippocrate de dimidio anno obſeruatio pla-
B ne docet. in qua, quum primus menſis a plenilunio
principium habeat, totus autem reliquorum menſium
decurſus in plenilunium deſinat; fœtus plenilunia qui-
dem ſeptem; ſed nouilunia ſex tantum habet. Vt igitur,
vbi circa plenilunium ſit conceptus, ad legitimum, ac vita-
lem partum, qui ſeptimo menſe fieri debet, plenilunium
poſtremum neceſſario requiritur; ita vbi ad nouilunium ſit
conceptus, nouilunium quidem ſeptimum neceſſarium eſt,
at non ſeptimum plenilunium. quanquam, ſi prorogetur
C partus, non modo plenilunium quoque ſeptimum attinge-
re; ſed etiam ad octaui vſque nouilunij confinia tranſcen-
dere licebit. Sed iam quod ſecundo erat propoſitum, at-
tingimus: quod erat, quouſque ſeptimeſtris partus vitalis
terminus extendatur. De quo, quum in conſcripto de hoc
partu libello nihil ſtatuatur, author libri de principijs, dies
ducentum & decem, abſolute quærat; Galenus autem du-
centum, & quatuor; res eſt plena dubitationis. Quando
enim ſeptimi lunaris menſis finis dies eſt ducenteſimus ſex-
D tus, additis præterea horis aliquot; vulgaris autem, ducen-
teſimus decimus, ſi quidē menſis tantum ſequamur rationē,
rationi conſentaneum eſt, vt non modo præter Galeni ſen-
tentiam ducenteſimus quintus, atq; etiam ſextus; ſed præ-
terea, cum authore libri de principijs, atque Auicenna, re-
liqui vſque ad ducentos denos, ſint vitales. At ſi præter
menſium obſeruationem quadragenariorum quoque circui-
tuum habenda eſt ratio, quam maxime habendam Hippo-
cratis mens eſt: atque, ſi qui pari quadragenario naſcuntur,
vt eius decretum eſt, non ſunt vitales; profecto quotquot

vltra ducenteſimum diem naſcentur, mali exitus fore faten A
dum eſt. ita vt vitales ſeptimeſtris partus dies, duodeuigin
ti cum horis nouem, & non plures eſſe ſit ſtatuendum. Erra-
runtne igitur author libri de principijs, Galenus, & Auicē-
nas? An vere ſeptimeſtres maxima ex parte apti non ſunt
vt viuant, niſi qui a centeſimo octogeſimo ſecundo cum di-
midio vſque ad ducenteſimum naſcuntur: qui vero in reli-
quis in lucem exeunt, licet longe rarius viuant, proponun-
tur tamen illi quoque, vt intelligamus, qui illos excedunt,
extra omne viuendi ſpem eſſe: quæ qui intra illos terminos
prodeunt, non prorſus ſint deſtituti? Ita quidem videtur. B
Quamobrem, quamuis in libro de principijs, numerorum
ad Pythagoricam diſciplinam potius quam Lunæ circuitū
ratio habeatur; non reijciendos tamē poſteriores illos dies
dixerim; quando eos non negligit Auicennas: quando etiā
conſentit ratio, vt quum Lunæ vis ſit a Sole, atq; a Sole ſit
fœtus generatio, ac perfectio, vulgaris menſis inter ſolarē,
& lunarem medius non negligatur. Vnum de ſeptimeſtri
fœtu ſupereſt dignum ſcitu. viuerene poſſit fœmina, quæ
ſeptimo menſe in lucem prodeat. Affirmant enim mulie- C
res, ſeptimeſtres aliquas vixiſſe. Ceterum, ſi eas, quæ ex
imbecilliori, ac frigidiori ſemine gignuntur, non ante qua-
drageſimum ſecundum diem efformari verum eſt; non etiā
moueri illæ poſſint ante quartum ſupra quadrageſimum.
quare, neque ante ducenteſimum quinquageſimum ſecun-
dum naſci. qui longo tractu ſeptimeſtris terminū tranſcen-
dit. Falli ergo eas probabile eſt, quæ fœminas ſeptimo
menſe prodiſſe, & vixiſſe aſſeuerant. D

De octimeſtri partu. Hippocratis locus difficilis explicatur. *Cap. XXIV.*

SEquitur octauus menſis. cui quum Hippocrates acce-
dere dicat de ſeptimo, de nono, & de anno, vt eius lo
ci ſenſus pateat, ſcire licet, quod, quum menſis, vt di-
ximus, ſit dierum circuitus a nouilunio vno ad nouilunium
alterum per pleniluniumi; quocunque die fiat conceptus,

A ſi quidem tempus quod a conceptu ad finem vſque menſis intereſt, maiorem menſis partem referat, & menſis dimidium exuperet, quamuis integrum menſem non conficiat, qui eſſe debet dierum vigintinouem cum dimidio; habetí tamen pro integro menſe. Sic Hippocrates partem menſis menſem eſſe ait: & in ſeptimeſtris partus menſe primo, quo exactus dicatur, maiorem menſis partẽ ſumit; nempe dies quindecim. Quod ſi dies plures deſint, veluti ſi conceptus factus ſit poſt plenilunium; tunc quidem, ſi adhuc plenilunij vis perſtet, quod fere eſt ad quintum vſque poſt ipſum
B diem; dictare id ratio videtur, vt quantumcunque eſt, quod ad finem vſque menſis ſupereſt, pro integro menſe habeatur. at ſi conceptus factus ſit tot poſt plenilunium dies, vt plenilunij vis minus ſit efficax, veluti ſi poſt quadrantem Lunæ poſtremum; tunc, quia fœtus primi illius Lunæ circuitus parum attigit, indigni ſunt pauci illi dies, qui pro menſe habeantur. in his inchoanda menſium enumeratio eſt a proximo nouilunio, & huic menſi, tanquam primo, pauci illi nouilunium præcedentes, ſunt adiungendi. Si er
C go conceptus ad menſis initia, & gratia exempli, ad diem quintũ fiat, erit primus menſis dierũ tantũ viginti quatuor cum dimidio. Deſunt illi igitur dies quinque, qui negliguntur: ita vt vigintiquatuor illi pro menſe primo completo habeantur. Sic fit, vt de primo (qui pro ratione lunaris mẽſis eſſe deberet dierũ vigintinouem cum dimidio) ſecundus menſis dies illos quinque ſurtipere videatur. & endem ordine tertius de ſecundo, quartus de tertio, quintus de quarto, ſextus de quinto, ſeptimus de ſexto, octauus de ſepti-
D mo, nonus de octauo, & decimus de nono. At ſi e conuerſo conceptus ſit de vigeſimo quinto, ita vt ad menſis finem dies deſint quatuor cum dimidio, quia, vt diximus, tot cenſentur menſes, quot ſunt ex nouilunio & plenilunio circuitus; dies illi quatuor cum dimidio, qui reliqui ſunt a die conceptus ad nouilunium, adduntur primo menſi, ita vt hic ſit dierum trigintatrium cum dimidio. Habet igitur menſis primus præter ſuos viginti nouem cum dimidio, quatuor cum dimidio, quos ſurripere videtur ſecundo. ſic roti-

dem ſecundus, quos aufert de tertio; atque ita deinceps, A
octauus totidem quos detrahit de nono: & totidem nonus, quos ſurripit de decimo. Patet igitur ex his quomodo octauus menſis nunc habeat de ſeptimo, nunc de nono, quod Hippocrates notat. Quod autem habere ait etiam de anno, videtur intelligendum, ſi menſis octauus vulgaris comparetur lunari. Quum enim lunaris ſit dierum viginti nouem cum dimidio, vulgaris dierum triginta; ſicuti vulgaris primus occupat de lunari ſecundo dimidium diem; ita ſecundus de tertio diem integrum, tertius de quarto diem v-
num cum dimidio, quartus de quinto binos dies, quintus B
de ſexto binos dies cum dimidio, ſextus de ſeptimo tres integros, ſeptimus de octauo tres cum dimidio, octauus de nono dies quatuor. Quod quum ita habeat, quia ex duodecim vulgarib. menſibus annus conficitur, non præter rem occupare dicitur octauus etiam de anno. Ita difficillima Hippocratis ſententia videtur poſſe interpretari. At ſi res ita ſit intelligenda; apertum quidem eſt, non octauo tantũ menſi, ſed ſingulis menſibus accidere, vt habeant nunc de
præcedenti menſe, nunc de ſequenti, atque etiam de anno. C
Quid ergo hoc aduertit de ſolo octauo? Obſeruandum eſt, illius, vbi hoc ſcribit, propoſitum. Agitur eo loco de octimeſtri partu, quem, quum alij vitalem aſſerant, alij negent; diſſidium hoc ex eo pendet, quod non omnes eodem modo enumerant menſes, neque octauum menſem expendũt: cuius prout varie numeramus, pars, nunc prior videtur eſſe pars ſeptimi menſis, nunc poſterior noni aut anni. vt ille dicit. De octauo igitur, de quo maxima erat controuerſia,
non de reliquis hæc ſcribi opportunum videbatur. Cete- D
rum, quamquam non videntur hæc a ratione diſſentanea, hanc ipſam tamen huius loci interpretationem id perturbat, quod paulo poſt ſubdit hæc verba. Verum dies non ſimiliter vel dicunt, vel cognoſcunt mulieres. decipiuntur. n. ex eo, quod non eodem modo fiunt, ſed aliquando a ſeptimo menſe plures dies accedũt ad quadraginta, aliquãdo a nono. tunc enim fieri neceſſe eſt, prout contigerit mulierem in ventre concipere, tum menſe, tum tempore. Que verba

fieri

A ſcriptam eſſe ſuperiorem ſententiam ſignificant, facta obſeruatione quadragenarij circuitus: ad quem nunc a ſeptimo, nunc a nono ait plures dies accedere. Profecto non ſunt hæc ſuperioribus clariora. age tamen, an veri aliquid ex ijs liceat exculpere, videamus. Propoſuit cauſam difficij in decernendo de octimeſtri partu, nempe errorem in enumerando; &, quod, qui ſeptimus eſt, aliquando videtur octauus; qui autē octauus, videtur ſeptimus, & aliquando etiam nonus; quod, vt licuit, paulo ante explicauimus. Erroris eius cauſam aliam nunc adducit. quod non eodem
B modo fiunt. (intelligit partus) ſed aliquādo a ſeptimo menſe plures dies accedunt ad quadraginta, aliquando a nono. Afferēdum hoc loco eſt, ex hoc ipſo libello ad calcem, tres quadragenarios circuitus in fœtibus indicare. primum a conceptu; ſecundum, quo circa menſem octauum fœtus in vtero ægrotat. (eſt vero is ſextus) & tertium poſt ortum. Quod igitur hic de quadraginta ſcribitur, de ſecundo ex his quadragenario eſt: de quo etiam hoc ipſo in libro antea dixerat, ex ſeptimeſtribus fœtibus plurimos perire ob afflictionem,
C quam perferre coguntur ex vtero egreſſi. Sextus igitur quadragenarius circuitus, quia certo tempore cum menſium enumeratione non ſemper aduenit; propterea incertam de partu octimeſtri obſeruationem reddit. Hoc quomodo verum ſit, ſic patebit. Factus ſit conceptus quinto menſis die, primus menſis dietum eſt viginti quatuor cum dimidio: menſes ſex, qui ſequuntur, dies ſunt centum ſeptuaginta ſeptem. quibus additi viginti quatuor cum dimidio ducenteſimum primum, & dimidium diem complēt.
D Quintus quadragenarius circuitus in diem ducenteſimum deſinit. ſuperſunt igitur duo poſtremi illi dies; qui, licet ſint ſeptimi menſis, ſunt tamen non vitales, quia extra quintum quadragenarium ſunt. Die ducenteſimo ſecundo cum dimidio octauus menſis incipit, qui deſinit in diem ducenteſimum trigeſimum primum. Sequitur nonus, cuius dies primi octo ſunt de ſexto quadragenario circuitu, propterea ipſi quoque non vitales, quamuis ſint noni menſis. Sit rurſum conceptus die menſis decimo quarto, primus menſis

dierum eſt quindecim. ſeptimus menſis deſinit in centeſi- A
mum nonageſimum tertium. Die centeſimo nonageſimo
quarto incipit octauus. habet is dies ſeptem vitales, quia
tot deſunt ad quadragenarium quintum abſolutum. finis
octaui menſis eſt die centeſimo vigeſimo tertio cum dimi-
dio. Hic nonus menſis inchoat in ſexto quadragenario, in
eo perſtans per totum diem decimum ſextum cum dimi-
dio. totum hoc tempus, licet noni menſis, non eſt vitale.
Hæc igitur ad huius loci explicationem venere nobis in
mentem, a ſuperioris ſententiæ ſenſu quem attulimus, non
diſſidentia. Quibus addendum eſt, non raro fieri, vt præ- B
gnanti mulieri, non primo tantum, ſed etiam ſecundo, ac
tertio poſt conceptum menſe vteri purgationes prodeant.
id quod perturbare illarum iudicium poteſt. vt, quæ mo-
ris eſſe ordinarij norunt, facto conceptu menſtrua cohiberi,
repetente ea excretione, concepiſſe ſe ſe non arbitrentur,
quum tamen iam conceperint. quo fit, vt ſi primo a con-
ceptu menſe fluant menſtrua, quæ nono menſe pariet, octa-
uo peperiſſe arbitretur.

C

Cur octimeſtres non viuant. Cap. XXV.

RELiqua erat de octimeſtri fœtu dubitatio, cur non
viuat. Cuius cauſam, quum Mathematici refe-
rant in Saturnum octauo menſi præſidem, frigi-
dum, & ſiccum, propterea vitæ inimicum; eos tamen miſ-
ſos faciunt philoſophi, qui ſolo lumine, ac motu ſuperio-
res orbes agere in hæc inferiora, & a bono nihil niſi bonum
prodire cenſent. Ex his aliqui ineſſe id aiunt humano ſemi- D
ni, quod tritico, & alijs quibuſdã peculiare eſt, vt ſemẽ aliud
ſit ſeptimeſtre, aliud nouimeſtre. Octimeſtre autem de natu
ra eſſe nouimeſtris, ſed imperfectum: propterea non aptum
ad vitam. At ſi hæc humani ſeminis ſit diſtinctio, profecto,
ſicuti triticum, & milium, tum id celerius, tum id, quod
ſerius naſci ſolet, æquali ſemper tempore naſcitur; ita, cui
homini ſemen ſeptimeſtre ſit, is ſeptimeſtres ſemper fœtus,
non etiam nouimeſtres; & cui nouimeſtre, nunquam ſepti-

A meſtres procrearet; contra quotidianam obſeruationem, quæ ex iiſdem parentibus & ſeptimeſtres, & nouimeſtres eſſe ortos contigit. Veram igitur Hippocrates docuit huiuſce varietatis rationem. Quum enim in ſeptimo menſe fœtus in quærendo exitu laboret, & ex labore imbecillus reddatur; inde fit, per accidens quidem, ſed vere tamen, vt ſi ſeptimo menſe tranſacto prodeat, in quadragenario ſexto prodeat. qui quum in vtero eſſe ſoleat grauis, extra vterum autem grauior, ob inſueti aeris, atque alimenti ac-
B ceſſionem; inſalubris eſt, & maleficus. Non ita, ſi in nonum menſem exitus protrahitur. quod, quum in octauo intra vterum inſtauretur, in maioremque molem, ac robur maius proficiat; fit, vt, quum exit, externis iniurijs minus ſuccumbat. Quid ergo? Nonne octimeſtres & Ariſtoteles, & Auicennas alicubi viuere affirmant? Verum, quæ raro eueniunt, adnotare tantũ ſatis eſt, non etiam vt ex naturæ propoſito, ac lege conſtituta pronunciare. Si alicubi vixiſſe octimeſtres contigit, ſiue id ob cauſam paulo ante allatam
C acciderit, quod ſcilicet partus in quinto quadragenario circuitu fuerit; ſiue ob regionũ calorẽ fœtus et imbecillos fouente: alibi nã paſſim non viuere obſeruatũ eſt, quod ab Hippocrate, vt id quod frequentiſſimũ eſt, recte fuit adnotatũ.

Qui nono, aut decimo menſe nati viuant. Cap. XXVI.

NVnc de nono menſe agendum. Cuius quum, ſicuti & præcedentium, non idem ſemper ſit prin-
D cipium, & finis; ſed pro conceptus tempore, & pro quadragenariorum circuituum decurſu, varius; ita non idem euentus. Si integri menſes lunares ſumantur, noni principium eſt dies ducẽteſimus trigeſimus ſeptimus; finis ducenteſimus ſexageſimus quintus cum dimidio. primi tres dies in ſexto adhuc quadragenario ſunt, quare inutiles ad vitam: reliqui omnes vitales. Quod ſi, vt proxime dicebamus, conceptum die quinto factum eſſe accidat, quia primus menſis dierum eſt viginti quatuor cum dimidio, noni principium eſt poſt diem ducenteſimum trigeſimum pri-

mum cum dimidio, finis in ducenteſimo ſexageſimo primo: A
in hoc primi octo dies cum dimidio, qui intra ſextum quadragenarium circuitum ſunt, inutiles erunt: reliqui dies vnus ſupra viginti, omnes vtiles vſque ad ſeptimi quadragenarij abſolutionem. qui, quum decimi menſis dies decem cum dimidio attingat, fit etiam vt menſis decimus tot diebus aptus ſit ad vitam. At rurſum, ſi, vt in ſecundo exemplo diximus, conceptus ſit die decimo quarto, quum menſis primus ſit dierum quindecim, prætereaque noni menſis
initium ſit poſt diem ducenteſimum vigeſimum primũ cum B
dimidio, finis ſit dies ducenteſimus quinquageſimus primus: apertum quidem eſt, primos dies decem & ſeptem cum dimidio, qui ſunt quadragenarij ſexti, inutiles eſſe ad vitam; reliquos duodecim vtiles, qui ſunt ſeptimi. Prorogatur autem ſeptimus quadragenarius circuitus ad ducenteſimum octogeſimum. quo fit, vt ſequentis decimi menſis qui ducenteſimo octogeſimo primo cum dimidio deſinit, dies viginti octo, ſint vitales; vnus cum dimidio reliqui,
non vitales, quos quadragenarius circuitus octanus com- C
præhendit. Hæc quum ita dictet ratio, quod quidem in libro de principijs ſcribitur, non viuere præter ſeptimeſtres niſi qui ducenteſimum octogeſimum diem attigerit, ſic intelligendum, vitales eos, vt ſtatuamus, qui in quadragenario illo circuitu naſcuntur, cuius terminus eſt dies ducenteſimus octogeſimus; qui quadragenarius eſt ſeptimus. alioqui a veritate, & ratione prorſum diſſentit, ſolum diem illum vtilem eſſe ad vitam. Ex his patet, quomodo Hippo-
crates non temere alibi decimeſtres quoq; vitales cenſeat, D
non illos tamen ſolũ vitales eſſe velit, qui decimo menſe naſcuntur. Patet etiã, qui partus in nono, & decimo menſe natura ſint vitales; nempe vniuerſim, qui intra ſeptimum quadragenarium circuitum fiunt.

De decimeſtri, & vndecimeſtri partu Hippocratis locus difficilis expenditur, & explicatur. Cap. XXVII.

SEquuntur partus vndecimeſtres. quos, quum in libello de octimeſtri partu Hippocrates ex ſeptem qua-

A dragenarijs eodem modo, quo decimeſtres fieri ſcribat,
miram rem refert. Sed eſt etiam quicquid ad eius libelli
calcem vſque ſcribitur, obſcurum, quod propterea di-
gnum eſt, vt expendatur. Hippocratem ergo loquentem
audiamus. Ceterum decimeſtres, & vndecimeſtres partus
ex ſeptem quadragenarijs eodem modo fiunt, velut ex di-
midio anno ſeptimeſtres. plurimis enim mulieribus neceſ-
ſarium eſt in ventre concipere poſt menſtrua purgamenta,
vbi ab his exolutæ fuerint. Oportet igitur mulieri tempus
dare menſis, in quo ipſa purgatio continget: & hoc tem-
B pus quibus breuiſſimum ſit, tres ſunt dies, pleriſque autem
multo plures. Sunt autem & alia impedimenta etiam in
viris, ex quibus conceptus retardatur. Oportet autem vel
maxime hoc conſiderare, quod nouilunium, quod dies v-
nus exiſtit, proxime trigeſima menſis pars eſt: duo autem
dies fere quindecima menſis pars ſunt: tres vero dies pars
menſis decima ſunt, & reliqua iuxta horum rationem. &
non eſt poſſibile in paucioribus partibus fieri neque men-
ſtruorum ſolutionem, neque fœtuum conceptionem.
C Ex his igitur omnibus neceſſarium eſt pleraſque mulieres
circa plenilunium, & vltra in ventre concipere, vt ducen-
ti & octoginta dies ſæpe vndecimum menſem appreben-
dere videantur. tot enim dies ſeptem quadragenarios cō-
ſtituunt. Nam quum vltra plenilunium mulier concipit,
neceſſe eſt eum conceptum vndecimum menſem attingere,
ac apprehendere quo ad vltimum circuitum perueniat.
Hæc ille. Qui, ſi res acrius expendatur, duo capita propo-
nit. primū, quod decimeſtres, & vndecimeſtres ex ſeptem
D quadragenarijs eodem modo fiunt, quo ex dimidio anno
ſeptimeſtres. alterum, errare mulieres in menſium dedu-
ctione. Explicemus primum. Septimeſtres fieri dimidio
anno oſtenſum eſt 10 libro de ſeptimeſtri partu, ſumendo
primum, & vltimum menſem mutilos. Si igitur hic quoq;
primus, & vltimus menſis mutili ſumantur, conſtabit quo-
modo vtrique & decimeſtres, & vndecimeſtres, quadrage-
narijs ſeptem naſcantur. Quum ergo conceptus fiat ali-
quando vltra plenilunium, ſit is, gratia exempli, factus

tertio poſt plenilunium die, id eſt, die decimo ſexto cum di- A
midio; ſuperſunt dies tredecim, qui primum menſem conſtituunt. Addantur integri menſes octo, qui ſunt dies ducentum quadraginta; ac præterea vltimi menſis mutili dies viginti, ſumma tota eſt dierum ducentum ſeptuaginta triũ. atque his abſoluitur decimus menſis. Ab hoc ad diem ducenteſimum octogeſimum, qui eſt finis ſeptimi quadragenarij, deſunt dies ſeptem, qui tribuuntur menſi vndecimo. conſtat ergo & decimeſtres, & vndecimeſtres eſſe in ſeptimo quadragenario. Sed fac rurſum, vt menſtrua pluribus diebus fluxerint, vt multis ſolent. ſi fluxerint ergo ſex B
dies; ita vt vigeſima die fiat conceptus, tunc ſuperſunt dies decem. quo dierum numero, licet mutilo, primus menſis conſtat. his adde menſes octo integros, id eſt, dies ducentum quadraginta; ac præterea dies poſtremi menſis viginti; ſumma eſt dierum ducentũ, & ſeptuaginta, quibus decẽ dies deſunt ad ſeptimi quadragenarij finẽ. hi vero ſunt mẽſis vndecimi. Sic quidẽ ſeptimo quadragenario naſci accidit, & qui decimo menſe naſcuntur, & qui vndecimo. quanquã, qui hoc tẽpore vndecimeſtres naſcũtur, nõ ſunt parti- C
cipes niſi decem lunariũ circuituũ; nempe decẽ pleniluniorũ, & totidem nouiluniorũ. quorum.n. conceptus eſt in plenilunio, eorũ ortus eſt poſt decimũ nouiluniũ. Accedamus iam ad ſecundũ caput. Pleraſq; ait mulieres neceſſe eſſe in ventre cõcipere poſt menſtrua purgamenta. Quũ non omnes, ſed pleraſq; ait poſt mẽſtrua concipere, dici id potuit, tũ propter eas, quæ licet nunquã eiuſcemodi excretiones ſint paſſæ, concepere tñ: tum illarũ cauſa, quæ inſtante purgatione concipiunt: tũ quia aliquæ in ipſa etiã purgatione D
concipiunt: tum quarto propter illas, quæ poſt purgationẽ quidem abſolutã concipiunt, ſed non ſtatim. huic poſtremo ſenſui illud conſentit, quod aliquot poſt verſus ſubdit, eſſe alia multa impedimenta et viris. Quibus innuit conceptũ prorogari, & mulieris quidem culpa: cui menſtrua, purgatione abſoluta accidere aliqua poſſunt, ob quę ſemẽ non retineat: & præterea etiã culpa viri: a quo.ſ. non ſemper foecundũ ſemen affertur ob varias cauſas. Hactenus igitur

A do ect conceptũ retardari ob cauſas propoſitas. diſtractis
quidẽ,& non cõtinuatis(vt ſæpe in veteribus libris accidit)
ſententijs; at re ipſa tamen cohærentibus. Interpoſitũ his
illud erat. (Oportet igitur mulieri tempus dare menſis, in
quo ipſa purgatio continget: & hoc tẽpus quibus breuiſſi-
mũ fit, tres ſunt dies, pleriſque autem multo plures.) Quibus
verbis quid velit, patebit, ſi coniungantur quæ deinceps ſe
quuntur, quũ ait. Oportet aũt vel maxime hoc conſiderare,
quod nouiluniũ, quod dies vnus exiſtit, proxime trigeſima
mẽſis pars eſt, duo aũt fere quindecima, tres vero pars de-
B cima. Hæc.n. vt ſuperiora quoq;, ad tollendũ errorem per-
tinet, quo mulieres partũ, qui vere decimeſtris eſt, vndeci-
meſtrẽ eſſe arbitrantur. Quando igitur mulieres pleræque
abſoluta purgatione concipiunt, & non tamen ſtatim, ob
impedimenta, quæ & mulieri, & viro poſſunt accidere; &
quando ẽt earũ plurimę per dies plures, ſaltem aũt tres pur
gantur; ſi conceptũ fieri accidat poſt pleniluniũ; certe quũ
dies ante pleniluniũ ſint quatuordecim cum dimidio, ſi ijs
adijcias tres purgationis dies, ſumma erit dierũ fere duode
C uiginti; qui, quia ſunt extra conceptũ, iure non ſunt in ſup
putatione tẽporis partus ſumendi. Atqui mulieres aliquan
do eos quoq; ſimul cum conſequentibus conceptũ ſumunt.
hinc igitur fit, vt enumeratione facta per dies; partus, vn-
decimeſtres videantur; qui vere, reiectis diebus, qui ante
conceptũ, ſunt decimeſtres, neq; excedunt numerũ ducen-
tũ & octoginta dierũ. Et hæc de propoſita ſententia. Quæ
aũt in his de nouilunio, quod fere trigeſimã menſis partem
eſſe ait, deq; alijs diebus afferuntur, eo pertinent, vt intelli
D gamus eos, qui vndecimeſtres iudicantur, eſſe tamen deci-
meſtres, ſumendo non ſolũ menſem vulgarẽ, qui ex diebus
eſt triginta; ſed etiã lunarem, qui illo, dimidio die eſt mi-
nor. ita vt nũquã partus reuera vndecimeſtris ſit, licet eſſe
videatur. Hæc vult, vt puto, Hippocrates. Qui ẽt recte hæc
accidere ait, vbi conceptus fiat poſt pleniluniũ. ſi.n. ante ip
ſum factus ſit, non eſt mulieribus occaſio, ob quã nume-
rando eos dies ante conceptũ addant; qui additi, vteri diu
tius geſtati ſuſpicionẽ præbeat. Ex dictis illud ẽt apertum

eſt, quid ſit quod ſcribit, mulietibus date oportere tẽpus, A
in quo purgatiu contingit, ſaltẽ dierum triũ. nempe hoc ad
initiũ conceptus intelligendũ ſpectat. quo intellecto, quo-
modo vndecimus mẽſis in ſeptimũ quadragenariũ incidat,
perſpicuũ fit. Quod aũt hęc ſcribi aliqui aiunt, quia tot dies
addere oporteat, quot ſingulis menſibus expurgari extra
conceptũ mulier conſueuerat, non aſſequimur. Nempe, quũ
intermedij menſes integri ſumantur, intra quos illi quoq;
dies expurgationi menſtruæ dicati continentur, ſi dies toti-
dẽ menſibus illis addas, quot protrahi excretionẽ illã mos
erat, in illis, quæ menſtrua per ſex dies pati ſolent, nouem B
menſibus dies quinquaginta quatuor adiungere oporteret.
ex quo, aliquando, ſed maiori ex parte, vndecimo menſe
partus eſſet, quẽ nono eſſe exiſtimamus. Sed quorſum etiã
eos dies addere? Aiunt totidẽ in geſtatione vteri matrẽ ſi-
lente Luna, fœtui nihil de ſuis viribus impartiri. propterea
in diuturnius tẽporis ſpaciũ partũ protrahi. Quod non ſatis
probabile eſt. Vt.n. facto cõceptu fœtus perpetuo nutritur,
proficitq; in melius: ita dare oportet, illũ & matris calore,
& cœli beneficentia ad abſolutam vſq; perfectionẽ, atque C
exitum perpetuo foueri.

De partu in decimoquarto menſe facto ex Auicenna. *Cap. XXIII.*

QVod poſtremo de eo fœtu, qui decimoquarto menſe
natus ſit, ab Auicẽna de fidæ mulieris narratione ſcri
bitur, cur non coniecturã hanc ex eo errore prodijſſe arbi-
tremur, quo frequenter duci mulieres author eſt Hippocra D
tes? Nempe, vt conſueta excretione vteri iam aliquot men
ſibus retenta mulier ſe ſe concepiſſe exiſtimet, quũ tamen
non conceperit? Illi ergo cui ſuppreſſis per menſes iã quin-
que menſtruis conceptus ſucceſſit, non difficile fuit, quod
menſes quatuordecim vtero geſtarit, perſuadere.

D. O. M.

GRATIAS.

39 936975